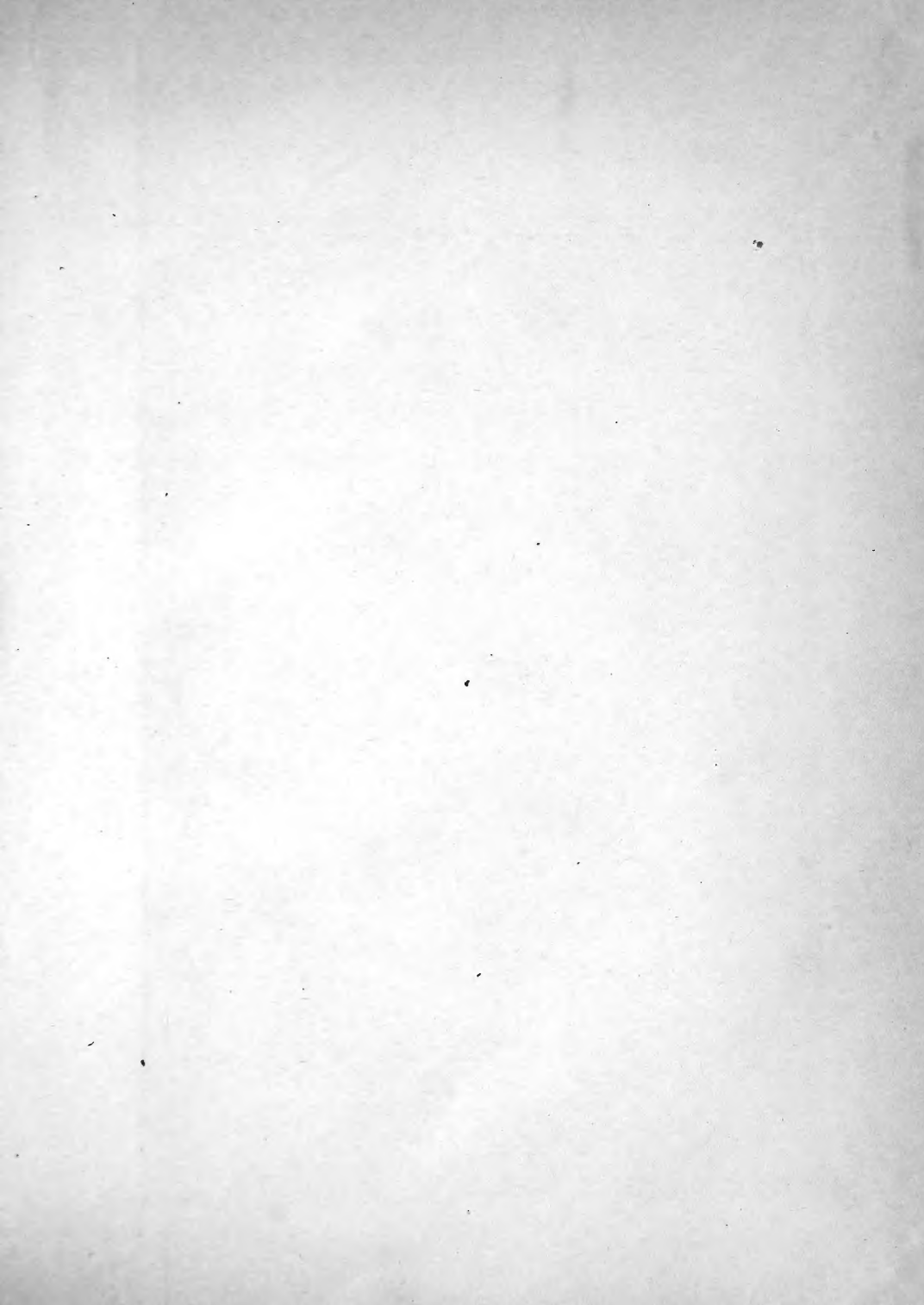

921440

**Nicolai Leonicensi de Ser-
pentibus opus singula
re ac exactissimum.**

Pius Bon.

Nicoleos uere dictus. Victoria nomen

Præbet: Aristotelem uincit et Hippocratem

¶ Mendæ ex incuria.

¶ In quarto folio .unam pro una. ¶ Ibidem .sensu,
pro sensus . ¶ Ibidem .hemorum .pro hemoroum .
¶ In quinto folio .de uiperæ .adde partu . ¶ In sexto
folio .et Viperam .pro ad Viperam . ¶ Ibidem secunda
facie .cōmunes pro cōmunis . ¶ In septimo folio .Di
psadū pro Dipsadem . ¶ Ibidem .ideo super .adde .his .
¶ In .xii .folio .iuba uera .p uero . ¶ In .xvii .folio .nō
aspidis .adde speciē . ¶ In eodem . cornibus uocant .
lege uacāt . ¶ In .xviii .folio .recto cursu .adde obuiet
quia . ¶ In .xx .folio .siluestre fecisse .pro fuisse . ¶ In
xxiii .folio .que iste .pro qa iste . ¶ In .xxvi .nisi .pro
nixi . ¶ In eodem .tota antidota .pro antidoto . ¶ In
xxix .Theriaca Antidoti .pro Antiochi . ¶ In eodē .
hæc Theriaca .p hac . ¶ In .xxxi .ex Sico .p Scinco .
¶ In .xxxvi .nō ratio .pro nō raro . ¶ In .xl .hæc æta
te .pro hac . ¶ In .xliii .Crocodilum .p Crocodilus
et adde .sicuti et canis rabidus . ¶ In .xlviii .quoniam
ut perhibent .pro quoniam eo . ¶ In .lii .aestu .lege
astu :etcaute .pro cauete . ¶ In eodem .lōga ueneni .
pro longe . ¶ Ibidem .sciebam mi .pro sciebam me .

666
C6
L45
1518
SCHRB

NICOLAI LEONICENI DE DIP
SADE ET PLVRIBVS ALIIS
SERPENTIBVS OPVS AD
ILLVSTRISSIMAM D.
LVCRETIAM BOR
GIAM FERRA-
RIAE DV,
CEM.

Lucretia
Borgia

Nihil est quod libētius arripīā q̄ illas quae
mihi offeruntur quottidie iuandæ mor
talitatis occasiones. Vnde his quoq; obli-
gatum me sentio: qui superioribus annis ad scriben-
dum de Tiro et Vipera uel contradicētes excitarūt.
Quare Lucretia Dux Ferrariæ iclyta ad tuorum er-
ga me beneficiorum cumulū hoc quoq; accessit: q̄
etiam de Dipsade Serpente tam Vipera simili ut dif-
ficile sit internoscere: ut dictarem aliqua: prima dedi-
sti causam. Nam per Herculem Strozam poetam in
signem tibi familiarem cuius nutu pridem Gymna-
sium philosophorum ac Medicorū gubernabatur:
eisdem professoribus de ea Serpente quæstionem
quænam esset: aut qualis proponi iusisti. Es enim
ut omnium semper uirtutum ita bonarum artium
et medicinæ præsertim apprime studiosa: huius tui
studii et propese in hanc maxime facultatem huma-
no generi salutarem amplificandam uoluntatis ego

= Klebs 600.1
BMCP, 563
C 3544

testis optimus esse possum : quem aliquādo magnā
etiam mercedis sponse hortari non destitisti: ut
omnia Galeni de Medicina uolumina latina facerē:
quod opus iandudum a me inchoatum: sed postea
propter temporum calamitates intermissum : forte si
ætas suffecerit: tuo mihi fauore aspirāte complebit:
aut saltem magna pars eius et potior conficiet. Nūc
quod instat agamus: effigiem Dipsadis atq; naturā:
quam nosse cupis: et qui cōueniat cum Vipera: qui
ue differat: manifestemus: rem tibi (ut spero) futurā
nō iniucundam: Medicis autem admodum scitu ne
cessariam : ne quærētes Viperam ad Theriaces com
positionem decepti similitudine Dipsadem capiant
quem quidem errorem recētoris ætatis Medicis su
spicor contigisse: anteq̃ a nobis quid esset Tirus aut
Vipera indicāretur. Sed et hunc et plures alios ad co
gnitionem Serpentium attinentes contra auctores
Barbaros: qui hanc quoq; Medicinæ partem: sicuti
et omnes alias infinitis pene mendaciis deprauarūt:
hoc eodem opere sumus demonstraturi: sumpto a
Vipera initio: quæ magnam habet (ut diximus) cum
Dipsade similitudinem. Erit autem tanto in Dipsa
de inuestigatio difficilior q̃ in Vipera fuerit aut eti
am futura sit: q̃to Dipsas non habet aliquam natu
ræ proprietatē: per quam possimus ipsam ab aliis Ser
pentibus omnibus quemadmodum in Vipera feci

mus separare: atq; ad eius notitiam certam atq; indu-
bitabilem peruenire. Falluntur enim: qui putāt alia
uia melius q̄ illa qua nos incessimus: quæ Serpens fit
Vipera: et quo nomine uulgo nūcupetur manifesta
ri. Nam ex eis quæ Auicenna scribit Libro Quinto
Capite de Viperis ad Theriacæ compositionem re-
cipiēdis: Nemo quid Vipera fit facile diiudicauerit:
tum propter sermonis: qua ubiq; fere Auicenna siue
eius interpres utitur obscuritatem: tum quia pleraq;
etiam inibi scripta possūt falsa existimari: si cum his
conferantur: Quæ de eisdem Serpentibus antea Ga-
lenus scripserat Libro suo de Theriaca ad Pisonem
quem uidetur de eodem Antidoto Auicēna scribēs
uoluisse îterpretari: licet multa peruerterit: quemad-
modum statim sumus ostensuri. Galenus siquidem
eo quo diximus de Theriaca ad Pisonē libro: uult
Viperas habere Caput et totum Corpus latius: non
autem subtile collum atq; minutū: ut scribit Auicē.
Quod etiam inquit Auic. earum Caudas esse curtas
(ut eius utar uocabulis) strepitum faciētes in incessu
haud omnino ad illa uerba Galeni cōgruit: quibus
Viperas ad Theriaces compositionē exigi præcipit
non habentes Caudas inuolutas neq; incessum cum
strepitu: sed tacitū magis atq; quietū. Signū quoq;
quo Auic. marem distinguit a fœmina in eodem ge-
nere Viperarū: nō est idem omnino cum eo: quod

Ex Aucennæ
libris sciri nō
potest qd sit
Vipera.

Galenus lib-
ro de Theria-
ca ad Pisonē
quem uolens
Auicē. imitari
multa peruer-
tit.

a Galeno ponitur. Galenus siquidē ait Caninos dē-
tes plures esse duobus in fœmina; In mari autē duos
tantum. Quod etiam discrimen Nicāder clarus Me-
dicinæ uates eleganti Carmine cecinit.

¶ Mas geminis notus uirus ructare caninis.

¶ Dentibus: his autem fert fœmina Vipera plures

¶ Hanc eandem differentiam ex dētibus simpliciter:
non ex caninis dentibus ex quibus auctores antedi-
cti: Auicenna notauit his uerbis. Et eorum signum
est q̄ masculi in omni latere habēt unum dentem ;
et fœminæ plures. Forte autē falsum est q̄ mas unū
tantum dentem habeat in omni latere; et fœminina
plures : nisi de caninis itelligamus. Fieri enim potest
ut mas etiam plures duobus ex aliis dentibus habeat;
qui canini non sunt. Nec minus dubitationem faci-
unt quæ postea Auicenna subiungit. Et oportet ut
alienentur cornutæ uariæ atq; Aspides. Hæc enī uer-
ba ostendunt sensissē Auicennam has etiam Serpen-
tes esse ex genere Viperarum : quæ sicuti mares in eo-
dem genere et in Piscinis degētes et littoribus aqua-
rum et mari sint abiiciendæ. Subiūgit deinde Auic.
Et petrosæ omittēdæ. Cuius præcepti statim attulit
causam : quoniā i eis sunt quercinæ facientes sitim.

Duo errores In quibus uerbis duo sūt Errores: alter q̄ quercinas
in uerbis Aui hoc est id genus Serpentium quod Greci *δ' qu' uou*
cennæ. appellant eo q̄ in quercuum radicibus habitant: fa-

cit ex eodem genere Viperarum: quum tamē sint ge-
 nus diuerſum: alter q̄ quercinas a ſitim faciētibus nō
 diſtinguit. Quæ ſitim facientes ab eodē effectu Græ-
 ce δὲ ἰαδῆο nuncupantur. Apertius autem Auicēna **Auicenna Vi**
 Libro Quarto capite de ſpeciebus Serpentum Vipe-
 ram non eſſe ſpeciem: ſed genus potius multas ſub ſe **peram nō ſpe**
 continens ſpecies indicauit his uerbis. Et ordo ſecun-
 dus eſt de Viperis. Quarum ſpecies iterū ſunt diuer-
 ſæ. De eis enim ſunt Viperæ aleliſati: et de eis ſūt Vi-
 peræ quercinæ: et d̄ eis faciētes ſitire: et reliquæ quas
 dicemus. Sed neq; ex his quæ eodem Libro Quarto
 capite de morſu Viperarum Auicē. ſcribit: plus ſciat
 quiſpiam quæ Serpēs ſit Viperæ: et quo nomine uul-
 go cenſetur indicare: quoniam et quæ hic ab Auic.
 ſcribuntur ſigna morſus Viperarum partim ſunt ali-
 is etiam Serpētibus communia: partim ex Paulo ma-
 le translata. Nam et Amphisbena Serpēs ſuo ictu fa- **Amphisbena**
 cit eoſdem: quos Vipera caſus: quemadmodum nō
 ſolum Dioſcorides et Paulus ſed etiam ipſe Auic. te-
 ſtatur. Niſi q̄ Auic. in hac Serpēte uidetur ambigu-
 us. Quoniam eam aliquando ſalientem ad duas par-
 tes appellat ad Græci nominis imitationem: aliquan-
 do autem haren aut carenet: et dicit ſe exiſtimare q̄
 ſit ex genere Draconum marinorum. Scytale quoq; **Scytale.**
 quā corrupto uocabulo Auic. Scyſcetalin uocat: ea-
 dē affert mala quæ Viperæ: ut Dioſcorides Paulus

aperte significant: obscure autem Aui. qui colorem
 Scyfcetalis similem esse salienti ad partes: dicit et acci-
 dentia esse illa et curam eius esse illam. Neq; tamen
 propterea Auicennam improbamus q; communia
 accidentia et Viperæ et quibusdam aliis Serpentibus
 ponat: quãdo hoc Dioscorides Paulusq; fecerunt:
 Sed solum hoc conuincere intendimus non posse ex
 his (ut nonnulli opinantur) quid Viperæ sit euiden-
 ter ostendi. Ex aliis quæ idem Auic. de Paulo per-
 peram transtulit: utrunq; nitimur manifestare: et ni-
 hil ista cõferre ad Viperæ cognitionẽ: et male Aui.
 uerba antiquorum plerũq; interpretari. Inter alia si-
 gna morsus Viperarum hoc in primis Auic. ponit:
 q; aliquãdo sanguis incipit aquosus: deinde spumo-
 sus. Paulus autem quem uidetur uoluisse Auicenna
 in hoc imitari: dicit sanguinem et saniosum humo-
 rem primum fluere: deinde oleaginosum nõ spumo-
 sum: ut Auic. transtulit. Deinde subiungit Auicenn.
 postea apparet apostema calidũ rubeum habẽs Bo-
 rthor et uescicas sicuti ex adustione ignis: et quãdoq;
 perambulat: deinde fit uiride illud apostema prope
 morsum et sub ore. Et accidit in uisceribus inflam-
 matio: et in corpore rubedo cum rigore. Paulus au-
 tem ait circa morsum fieri tumores subrubeos et li-
 uidos: reliquum autẽ corpus decolorari. De ardore
 i uisceribus neq; Dioscorides neq; Paulus ullam fa-
 ciunt

ciunt mentionem: nisi q̄ Dioscorides hepatis accide-
 re inflamationem insinuat. Paulus quoq̄ et Diosco-
 rides unam non sanguinis fluxum e naribus sicuti
 Auic. sed gingiuas sanguinolentas inter casus q̄ mor-
 sum Viperæ consequuntur: enumerat. Iam legentes
 ex timent q̄ multa duci possint in controuersiam. Si
 quis uelit ex Auic. scriptis q̄ qualisue serpens sit Vi-
 pera: noscere: id cupientibus notificare. Si quis uero
 eadem: qua nos: gradiatur uia: atq̄ ita paucis ratioci-
 netur. Sola Viperæ inter Serpentes parit Animal au-
 ctore Aristotele: non uno in loco sed pluribus Ma-
 rassus Serpens seu Marassii fœmina parit animal: ut
 sensu: ostendit. Igitur Viperæ atq̄ Marassus eadem
 est species diuersis nominibus apud diuersas gentes
 nuncupata: neminem puto e numero philosopho-
 rum: qui modestissimū putant Aristotelis cedere au-
 ctoritati: contradicturum. Nisi quis forte etiam phi-
 losophus dubitauerit maior ne sit Herodoto fides
 adhibenda: an Aristoteli. Herodoto inquā: qui uni-
 uersam Græciam suis mendaciis infamauit: propter
 enim ipsum scriptum est. Et quicquid Græcia men-
 dax audet in historia. Hic autem nescio an dixerim
 historiarum uel magis fabularū scriptor. Hoc quo-
 q̄ inter cætera fabulatur Scerpètes esse in Arabia sub
 alatos. Qui eodem modo: quo Viperæ: coeunt: ac
 pariunt. Idq̄ factum solertis naturæ prouidētia: ne

Plus Aristote-
 li q̄ Herodo-
 to de Viperæ
 credendum.

si eandem habeant: quam ceteræ Serpentes: genera-
 tionem: frant humani generis interneccio: statim in
 hac ipsa ratione mendacissimus. Nā si uera sit: oportet
 eadem naturæ prouidentia Basiliscum: Aspides
 Ceraſtas: Hemorum: Hydrū: Cenchrida: et pleraſq;
 alias Serpentum species: quarum aliquæ non minus
 noxiæ: aliquæ uero magis etiam q̄ subalati Serpen-
 tes: sunt homini exitiales: animal et non oua parere:
 et marem in coitu: fœminam autem in partu interi-
 re: Quorum utrunq; de Vipera tantum traditur.
 Quod autem sola inter Serpentes animal pariat: eti-
 am ab Aristotele cōfirmatur. Sed ut alterum quoq;
 uerum sit in genere Viperarum marem in coitu: fœ-
 minam obire in partu: non tamen Herodotus sua
 ratione id efficit: quod uult: Nam duobus e medio
 sublatis multi superſunt: quum sit Vipera partus fœ-
 cundissimus: ut quæ una die pariat plusq; uiginti nu-

Aristoteles Li
 bro de histo-
 ria animaliu
 Sexto.

mero auctore Aristotele Libro de historia animaliu
 um Sexto. De quo etiam numero Plinius Libro de
 cimo de naturali historia testificatur: nisi q̄ nō om-
 nes uel plures uno die (ut ait Aristoteles) sed singu-
 los singulis diebus. Catulos pari a Vipera idem Pli-
 nius affirmat. Quam etiam sentētiā secutus est in
 translatione Theodorus nimius aliquādo uerborū
 Plinii affectator. Ex his enim sequitur Viperam esse
 Marasum; seu Scorctionem; et nō esse. Nam quum

Theodorus
 nimius aliquū
 uerborū Pli-
 nii affectator.

sola Vipera inter Serpentes pariat animal (ut ait Ari-
 stoteles) et Plinius quoque consentit: sequitur neces-
 sario Viperam esse Serpentem: quam uulgo Maras-
 sum: uel scorctionē nuncupamus. Quoniam et Ma-
 rassus fœmina Viuipara est. Quia autem Vipera pa-
 rit singulos singulis diebus uiginti fere numero (ut
 inquit Plinius) Marassus autē quod etiam uisui subii-
 citur uno die plures edit in lucem: hæc ratiocinatiōe
 in secunda figura colligitur Viperam non esse Ma-
 rassum. Itaque ex Plinii uerbis immo etiam Aristote-
 lis (si Theodoro Gaza interpreti credimus) sequitur
 contradictio. Sed uiderint alii quomodo Pliniū tue-
 antur. Nos summum philosophum Aristotelem fa-
 cile a tanto errore uindicamus: sicuti et quosdam ali-
 os eiusdem philosophi locos male a iunioribus phi-
 losophis intellectos sumus hoc opere quibus aliud agē-
 tes defensuri. Verba Aristotelis de uiperæ ita in græ-
 co codice scripta inueniuntur. τίκτει δ' ἐν μῖα ἡμέ-
 ρα καὲν τίκτει δε πλείω ἢ ἑικοσιν. Quæ nos uer-
 bum ex uerbo ita interpretamur. Parit autē una die
 singulos. parit autem plusquam uiginti numero. Est au-
 tem sensus horum uerborum: Non quod singulos sin-
 gulis diebus pariat: imo quod una die plusquam uiginti nu-
 mero: singulos tamen: hoc est: non binos aut ternos
 aut quaternos simul: sed unum post alterum. Quod
 etiam facit Marassus fœmina: quæ plures una die:

Ex uerbis Ari-
 stotelis Theo-
 doro Gaza in-
 terprete sequi-
 tur contradi-
 ctio.

figillatim tamen parere uisitur . Vtrum autem plures q̄ uiginti numero semper una die pariat : uel aliquando pauciores : non puto hoc ex rerū natura cōstare . Fieri enim potest ut : sicuti in plerisq̄ alis animalibus numerus fœtuū non est præfinitus : ita neq̄ in huius serpentis partu . Aristoteles de ipso non id quod semper fiat : sed potius quod crebro cōtingat : in animalium historia scribere non dubitauerit . Unde nulla ex scriptis eius recte interpretatis sequitur cōtrarietas . Sed neq̄ ut Herodorus uerum dixerit serpētes esse in Arabia subalatos animal parientes : propterea Aristotelis unam tantum uiperam inter serpētes animal parere asserentis sententia destruitur : quoniam secundum eūdem philosophum alatum et in alatum nō uariant speciem : ut probat primo de partibus animalium argumento Formicarum et cicindelarum : quæ in eadem specie et alatae et non alatae inueniuntur . Hac autem obiter dicta sint tum ad Aristotelis tum ad nostræ quoq̄ : quæ maxime Aristotelis nititur auctoritatē : de Vipera opinionis defensionem . Nunc ad Dipśadem redeamus : in qua eadem est : quæ et in uipera ratio . Nam si uelimus eā per uerba Auicenna libro quarto capite de serpente faciente sitim designare : et quæ sit uulgaris nomenclatura hanc scire uolentibus aperire : nō minus in hac q̄ etiam in uipera legentis animus hæsitabit : Et tan

Aristoteles primo de partibus animalium .

ro magis: quanto uidetur Auic. sibi ipsi in dypsadis figuratiōe repugnare. Quum in capite libri quarti statim antea allegato Dypsadem pingat capite paruo et collo grosso icipiēte curuatura eius ex collo grosso usque ad caudam subtilem. Hæc enim sũnt Auic. fere ad litteram uerba. Et postea subiungit ex quorũdam auctoritate formam Dypsadis esse formam Viperæ. Et tamen ipse Auic. libro quinto capite: quo de Viperis agit. Quæ ueniunt in Theriaces compositionem: dicit q̄ Viperæ sunt serpentes capita habentes plana: quæ sunt lata proprie apud propinquitatem colli minuti subtilis ualde. Quare nõ poterit dypsadis forma siue figura esse forma Viperæ. Siquidẽ Dypsas secundum Auicennam habet caput planum et latum: collum autem minutum: et subtile ualde. Preterea Dypsadis et Viperam assimilatio plurimã habere potest apud Auic. ambiguitatem. Quoniam hic auctor (ut supra ostendimus) uult Viperam non eẽ nomẽ speciei: sed generis potius multas sub se species compræhẽdentis. Quare relinquitur dubitatio cui Viperæ speciei Dypsas assimiletur: nisi forte quis dixerit omnes serpentũ species quæ secundũ Auic. sub Viperarum genere cõtinentur: eadẽ habere formam: ut simpliciter potuerit enũtiare formam Dypsadis esse formam Viperæ. Quod tamen fatuum est imaginari. Quo etiam concessõ alterum æque ri

Auicena sibi
ipsi in Dypsa-
dis figuratiõe
repugnat.

diculum sequitur Auic. nihil aliud uoluisse dicere ni-
 si Dipſadem sibi ipſi in forma assimilari: quum se-
 cundū Auic. Dipſas sit Viperæ species: ut antea pro-
 bauimus: Quare quærendum est aliquid: quod ita
 sit Dipſadi peculiare: ut in nullo alio serpentum ge-
 nere reperiatur: sicuti parere animal est soli Viperæ
 inter omnium serpentum genera propriū. Sed hoc
 Dipſadi peculiare inquiet aliquis facile est adinueni-
 re ex uerbis Auic. qui eam sitim faciētem nominat:
 Quoniam sitim intolerabilē facit: ut etiam Lucani
 uersus ostendūt: qui ita scripti apud ipsum legūtur.

¶ Signiferum iuuenem Tyrreni sanguinis Aulū.
¶ Tota caput retro Dipſas calcata momordit.
¶ Vix dolor: aut sensus dentis fuit: ipsaq; lati
¶ Frons caret inuidia: nec quicq; plaga minatur.
¶ Ecce sūbit uirus tacitum: carpitq; medullas
¶ Ignis edax: calidaq; incendit uiscera tabe:
¶ Ebibit humorem circa uitalia fufum
¶ Pestis et in sicco linguam torrere palato
¶ Cæpit defessos iret qui sudor in artus
¶ Non fuit: atq; oculos lachrymarū uena refugit.
 Qui uero hoc mihi responderit: forte aliquid dix-
 rit: nisi sit idem effectus etiam serpentibus: quæ Vi-
 peræ nominantur: cōmunes. Conueniunt siquidem
 Viperæ et Dipſades non in forma siue figura solū-
 modo: quemadmodū uidetur Auic. existimare: sed

Lucanus:

etiam in pluribus aliis. Et nonnullæ ex ipsis in hac præcipue naturæ proprietate: quæ carniū suarū esu uel ictu: quem dentibus ingerunt: sitim inæstimabilem faciunt: adeo ut Galenus dubitauerit idē ne esset Viperarum ac Dipsadū genus: an potius diuersum: ut multi ante ipsum philosophi ac Medici uisi sunt existimasse: Qui Viperam a Dipsade distinxerūt. Iccirco scribit galenus libro undecimo de simplici medicina se in hac ambiguitate Marfos iterrogasse: Nunquid haberēt aliquod signum per quod scirent utrumquæ genus Dipsadum scilicet et Viperarum discernere: Qui nullū esse omnino genus Dipsadum Viperarum responderunt: sed eas quæ circa mare et loca plena falsugine uiuerent: Carnes habere salças: Vnde et in Libya plurimas esse tales: carere autem illis Italiā propter regionis humiditatem. Hæc quidem Marfi. Quorum si sit uera sententia: paucis possumus propositam soluere quæstionē. ita dicentes. Dipsadem esse Viperam libycam siue Marassum libycū: aut in locis aridis et falsuginosis: qualis est terra Libyæ: degētē. Vt autem ad hanc Marforum sententiam facile declinemus: illud præcipue facit: quod Aristoteles Pliniusue duo auctores in tradenda tum cæterorum animalium tum Serpentum maxime historia diligentissimi nihil (quod sciam) de natura Dipsadum scriptum reliquerunt: quasi ea in

Galenus Libro undecimo de simplici medicina.

Quid sit Dipsas.

fer Viperas eiusdem generis Serpentes tacta : nisi q̄
Plinius uno aut altero tantum in loco in quarūdā
medicinarum mentione Dipsadis una cum Vipe-
ra meminit. Ex quo tamē conuinci nō potest Dip-
sadem esse speciem a Vipera differentem: quum sint
Viperæ aliquæ sitim facientes: aliquæ non facientes
pro uarietate locorum: in quibus degūt: et quæ qui-
dem sitim faciunt Dipsades cognominantur. Quæ
uero non faciunt: simpliciter Viperæ nūcupantur:
quemadmodum ex uerbis Galeni paulopost sumus
demonstraturi. Accedit ad hoc q̄ Galenus non au-
sus aperte hanc Marforum damnare opinionem tā-
rum dubitare se dixit uera ne omnino: an secūdum
aliquid falsa forent quæ a Marfis accepisset. Quare
et nos sicuti certiozem sententiam super hoc in ali-
ud tempus differimus. Ita nunc constanter affirma-
mus Dipsadum uel esse Marassum in locis aridis et
falsuginosis genitum: uel Marasso q̄ simillimū adeo
ut difficillimum sit internoscere. Quando quidem
Galenus tantæ alioquin doctrinæ atq̄ experientię
uir ingenue fatetur se nesciuisse alterum distingue-
re ab altero: Atq̄ ideo super Marfos tanq̄ assiduo
Serpentum uenatu peritiores consuluisse. Qui neq̄
ipsi scierunt quātumuis in tractandis impune Serpē-
tibus exercitati aliam inter Viperas Dipsadasq̄ præ-
terq̄ ex solo: in quo uiuunt: differentiam assignare.

Subiiciam

Subiiciam autē eiusdem Galeni uerba: ut fortē quis
piam non habeat causā me etiam cum risu repræ
hendendi usq; adeo Marassis addictum : qui uelim
omnes Serpentes ad Marassorum speciem relegare:
ut etiam sicuti in Vipera: quam probaui esse Maras-
sum: uel ut alii nomināt: Scorctionē: nemo me po-
tuit refellere: nisi Aristotelem philosophorum anti-
stitem una redargueret: ita in Dipsade nemo me ar-
guat: nisi Galenum alterum medicorum principem
coarguat. Hæc sunt huius auctoris libro: quo dixi-
mus: undecimo de simplici medicina uerba : ubi de
carne Viperarum loquitur. Viperarum quidem ca-
ro ad tantam peruenit exiccandi potentiam. quia ue-
ro nonnulli ex esu eius in uehementissimam sitim in-
ciderunt. Et propterea Viperas illas Dipsades nomi-
nant. Sunt autem et qui ex morsu earum inquirunt
impleri bibentes: sed dirumpi prius q̄ sitis sedetur.
Propterea Romæ Viperarum uenatores: quos Mar-
sôs uocant: iterrogauī. Si quod signum possent me
docere: per quod utrunq; genus Viperarum inuicē
distingueretur. Hi uero nullum omnino esse genus
Dipsadum Viperarum dixerunt: sed eas : quæ circa
mare habitant: et circa loca plurimam habentia sal-
suginem: carnem habere falsam. Vnde et in Libya
multas huiuscemodi nasci. In Italia autem non esse
propter regionis humiditatem. Hæc quidē a Mar-

sis audiui. Non tamen possum affirmare si omni ex parte uerum dicunt: an secundum aliquid mentiantur. Quod enim in his: quæ dixere: locis Viperæ nascantur carnem fâsam habentes: mihi uidetur uerisimile: quoniam me nō latet carnes animalium ex alimentis transmutari. Non tamen possum quod nullum sit genus Dipfadum Viperarum demonstrare. Turissimum autem est cauere Viperas quas in talibus locis uenantur: siue ad usum cibarium: siue ad pharmaci compositionem. Quale est istud celeberrimū:

Nostræ a tatis quod omnes Medici Theriacen nominant. Ex quibus ultimis Galeni uerbis iam discere possunt nostræ Medici discant quanto fuerit dudum in errore uersati: qui hactenus Tirum: id est: Viperam ex terris aridissimis modum calentibus aridissimisque ueluti ex ægypto et Arabia perquisierunt: quum tamen hunc haberent in Italia Serpentem multo peregrinis salubriorem. Hæc habui quæ de Dipfada scriberem secundum Galeni opinionem: Qui Dipfadem aut minimū aut nihil distare figura a Vipera nobis insinuauit. A qua etiam opinione non multum Auicenna discessit. Quum dixit formam Dipfadis esse formam Viperæ. Si quis uero aliorum mauult sententiam sequi. Qui fecere Dipfadem nō solum specie: sed etiam effigie aliquantulum a Vipera differētem: subiiciam Nicandri uersus Dipfadis formam: magnitudinem: ac mores de-

Nicander.

.scribētis quos nos ita in latinam uertimus linguam.
Nicandri de Dipsade uersus a nobis translati hi sūt.

¶ Dipsadis est species: quæ Vipera parua uidetur.

¶ Ocius hæc hominē: quē forte momorderit: ictu

¶ Terribili exanimat cauda extenuata colore

¶ Lurida in extremis urunt incendia pectus

¶ Dipsadis ex morfu: nec labra madescere possunt:

¶ Dum sitis infestat: multo licet oris hiatu

¶ Per similis tauro: qui pronus mergitur undis:

¶ Hauriat immodicum potum: nec desinat ante

¶ Quam misero uenter dissipitur: atq; ita magno

¶ Pondere: quod nequeat lōgum tolerare: leuatur.

Eosdem in Dipsade effectus quos Nicander cecinit:

Dioscorides etiam et Paulus scripserunt: qui et ipsi **Dioscorides**
uisi sūt Dpsadem differre specie a Vipera putauisse. **et Paulus.**

Qui præterea auctores hãc eandem Serpentem duobus aliis nominibus insignierunt: non Dipsadem tantum a siti: sed et Præstera et caufonem ab incendio: cuius est causa: uocitantes. De qua nominum uarietate etiam sudas auctor bonus apud Græcos testificatur his uerbis. Dipsas species Serpētis: est uero Vipera masculo minor: sed in necando uelocior. est autem colore alba: et habet lineas in cauda duas. Quidam uero ipsam Præstera nomināt. Alii Caufonē. Nascitur autem in Libya et Arabia magis. Aliis etiã censetur nominibus: uidelicet Melanuros: id est: uer

Ingēs difficul-
tas in qua Lu-
cani et Alber-
ti existimatio
periclitatur.

bum ex uerbo nigri cauda: et Ammoatis: id est: a re-
nosa: et Centris: id est: stimulo similis. Hanc eandē
nominum in eadem Serpente uarietatem Aelianus
libro sexto de historia animalium annotauit: et eo-
dem colore iisdemq; in Cauda lineis eius pinxit ima-
ginem. Verum hic ingens oritur difficultas: in qua
non solum Lucani: sed etiā Alberti existimatio peri-
clitatur. Cui tamen Alberto minus sit ignoscendū:
quoniam magni cognomentum adeptus ob eam:
quam habere creditus est: et adhuc creditur in om-
ni philosophiæ genere excellentiā. ubi de rebus qua-
rum cognitio ad philosophos spectat: agebatur: de-
buit plusq; Poeta peruidere. Difficultas: quæ ori-
tur: hæc est. Quo pacto quum eadem sit Serpens
Præster et dipsas: quemadmodum antedicti non pa-
rum uerendæ auctoritatis uiri testificātur: Lucanus
tamen et de Præstere et de Dipsade separatim: ueluti
de diuersis Serpentibus: loquatur: atque ab altera
quidem: id est: Dipsade

¶ Signiferum Iuuenem tyrrheni sanguinis Aulum.
dicat miserabiliter exanimatum: quemadmodū eius-
dem Lucani uersus alii supra notati manifestant. ab
altero uero Præstere scilicet scribat Narsidium Mar-
si agri cultorem non minus crudeliter: sed prope eo-
dem mortis genere fuisse enecatū: ut infrascripti
uersus ostendunt.

¶ Narfidium marli cultorem torridus agri
 ¶ Percussit Præster: illi rubor igneus ora
 ¶ Succendit: tenditque cutem pereunte figura
 ¶ Miscet cuncta tumor maior iam corpore toto
 ¶ Humanumq; egressa modū super omnia mēbra
 ¶ Inflatu fanies late tollente ueneno.

Quomodo etiam Albertus magnus duo capita faci
 at: alterum de Dipsade: alterum de Præstere. An di
 cendum fuerit esse duas Dipsadis species: alterā: quæ
 Viperae simillima sit: de qua Galenus dubitauit: an i
 idem genus coiret cum Vipera. Alteram omnino a
 Vipera differentem: quæ tum Dipsas tum etiā Præ
 ster nominetur: et primam quidem Aulum: secundā
 uero Narfidium iuxta Lucani uersus occidisse: aut
 duos Præsteras: alterum generis proprii: alterum cū
 Dipsade communis: atq; ita excusetur Albertus: et
 quicumq; alii duo capita alterum de Dipsade: alterū
 de Præstere suis tractatibus inseruerunt. Sed huic ex
 cusationi illud aduersatur. Quod Dioscorides Pau
 lus atq; Nicander et Plinius apud nos de una tantū
 Dipsadis specie meminere: quæ a diuersis effectibus
 a siti quidem Dipsas: ab incēdio autem Præster no
 minatur. Eādē autem esse: de qua antedicti aucto
 res loquuntur: et Præsterem: de quo Lucanus: eo pa
 riter argumento probari potest: quoniam idem fere
 effectus et ab illis Dipsadi: et a Lucano præsteri tribu

Dioscorides
 Paulus
 Nicander
 Plinius

untur. Forte autem et Centris et Ammoatis nō sūt Serpentum aliarum a Dipsade nomina: sed ipsa una est: quæ et Præster et Cauſon ab incendio (ut diximus) nuncupatur: et Centris pariter: quoniam (ut ait Nicandri expositor) facies eius tēdit in acutum: atq; ita Centro assimilatur Ammoatis autē: quia sua habet in arenis latibula: uerum de hoc nolo decernere: tum quia res est in obscuro: tum quia utraq; opinio magnos habet auctores. Non defunt alia mihi exempla quamplurima: ex quibus ostendere possum Albertū philosophum citra Lucani poetæ auctoritatē plures Serpentum species deceptum (ut uidere licet) nominum diuersitate frustra multiplicasse: quasi natura: quum fieri uoluit ex parente Nouerca: non satis multas huiusmodi Pestes in Serpentum generatione protulisset: nisi nos ipsi alias insuper earundē Serpētum species: et totidem mortium inutiliter fingeremus Basiliscum Serpentem omnium perniciosissimum: qui non contactu: sed etiam afflatu unum quodq; sibi uicinum exanimat. Cuius sementem: si fieri potuisset: oportuit fūdītus abolere. Albertus tamen nobis congeminauit. Siquidem duo capita facit: alterum de Basilisco: alterum de Armene: quasi sint species Serpētum differentes æquale uirus habentes. Quum tamen una sit: quæ Græco quidem uocabulo βασιλισκος: latino Regulus: Barbaro autē

Albertus plures Serpentes species frustra multiplicauit

Albertus Basiliscū Serpētē cōgeminauit.

Armene nuncupatur. Eſſe autem unicam ſpeciem **Bafilifcus et**
 Baſilifcum et Armenē et non duas (ut putauit Al- **Armene una**
 bertus) effectus indicant. Qui idem Baſilifco et Ar- **ſpēs non duæ**
 mene partim ab Alberto et Auicēna: partim a Dio-
 ſcoride Galeno ac Paulo atq; imprimis a Nicandro
 ſoli Baſilifco tribuuntur. Siquidem hi Græci aucto-
 res nihil de Armene Serpente parem habente cū Ba-
 ſilifco poteſtatem meminerūt. Medicinæ etiā: quas
 ad morſum Armenæ Serpentis Auicēna ſcribit: ſūt:
 quas Dioſcorides et Paulus ex Eraſiſtrati ſententia
 ad morſum Baſilifci tradiderunt. Subiiciam autem
 Dioſcoridis ac Pauli uerba: ad quorum imitationē
 eadem fere ſcripſiſſe uidetur Auic. ut maior mihi ſu-
 per hac Serpēte fides adhibeā. Dioſcorides ac Pau- **Dioſcorides**
 lus ita ſcribunt. His autem quos Baſilifcus momor- **et Paulus**
 derit (ut inquit Eraſiſtratus) prodeſt Caſtorei drach-
 ma una pota cum uino: ſimiliter autē et Papaueris.
 Hanc eandem curationem inferens Auic. ſcribit in
 hunc modum. Et dixerunt q̄ morſo ab eo ſcilicet
 Armene non confert aliquid. Si uero aliquid con-
 fert ei tunc ſemē Papaueris uſq; ad drachmam unā:
 et Caſtoreum uſq; ad drachmam unam: quidam iā **Auicēna dubi**
 teſtificati ſunt illud. Quare non temere ſtatim in ti- **tauit nunq̄d**
 tulo capitis de Baſilifco et Armene inſcripti Auicē. **Baſilifcus et**
 dubitat: ſit ne idem Serpens Armene cum Baſilifco; **Armene ſint**
 uel diuerſus. Quid tamen opus erat Auicennā du- **dux ſpēs: an**
una

bitare: quum neq; Nicander neq; Dioscorides Galenus aut Paulus (ut diximus) ullam faciāt de Arme-
 ne Serpente mentionem. Nisi forte quis putet p̄ Ar-
 Armene ap̄d Armenem apud Arabes eam feram intelligi: quā Græ-
 Arabes nō est ci Catoblepam nominant: de qua Plinius libro oc-
 Catoblepa tauo capite uigēsimoprīmo: et Solinus quoq; libro
 apud græcos. suo de scitu et memorabilibus orbis capite quadra-
 gesimotertio commemorat. Verum hi duo auctores
 uidentur Catoblepam non Serpentibus: sed quibus-
 dam aliis feris Lyncibus: Sphingibus: Crocutis: et
 Cercopithecis: Indicis Bubus: Leucrocutis: Cale
 Tauris æthiopiæ: Manticoræ: et Monoceroti Plini-
 us: Camelopardali uero et Cephis: Rhinocerotii: et
 quibusdam aliis bestiis: quibus Regio æthiopiū ple-
 na est: Solinus ānumerare. Quod si Plinius statim
 post factam de Catoblepa mentionem etiam capite
 eodem de Basilisco subiungit: non puto ob id face-
 re quia utrunq; Animal sub eodem proximo gene-
 re scilicet Serpentum contineatur: alioquin ambos
 tam scilicet Catoblepam q̄ etiam Basiliscum inter
 Serpentes retulisset capite scilicet eiusdem libri uigē-
 simitertii: Cui de Serpentibus titulus est. Sed Cato-
 blepa fera est: ideo de ea inter alias feras mirabiles fa-
 cit mentionem: quia uero eandem habet: quam Ba-
 siliscus: solo intuitu oculorum hominem exaniman-
 di uim: Ideo illi Basiliscum anexuit. Plinius quoq;
 Basiliscum

Plinius

Basiliscum Serpētem; Catoblepam autem feram generaliori uocabulo nuncupauit uolens (ut arbitror) hac appellationum diuersitate nō esse eiusdem proximi generis hęc duo animalia nobis significare. Sed et alia Plinii Catoblepam describentis uerba cæteris membris inertem caput prægraue ægreferentem deiectum semper in terram etiam nobis insinuant. Catoblepam esse animal quadrupes potius: qualia sūt reliqua: quæ eodem capite a Plinio commemorantur quæ Serpentem. Aelianus quoque non contemnendæ apud Græcos auctoritatis talem Catoblepum (sic. n. ipse nominat) nobis describit: ut non Serpentis: sed feræ quadrupedis effigiem repræsentet: hęc sūt eius auctoris libro sexto de historia animalium de Catoblepo uerba. Terra libyca multarum ac diuersarum ferarum fertilis est: parit autem et Catoblepum ita uocatum Tauri effigie: sed aspectu horribiliore: Nā supercilia illi eminentia: et hirsuta: oculi uero subiiciuntur non ut Bobus magni: breuiiores autē et subcruenti non directum habentes intuitum: sed in terram prouum. Vnde bestię nomē. Iuba uera ex uertice incipiens equinis similis fetis desuper a fronte descendit in faciem: atque ipsum uisu reddit terribiliore hęc Aelianus: qui luce clarius nobis ostendit Catoblepum non esse (ut nonnulli putauere) Serpentem Armenem apud Arabes nuncupatum. Præterea q

Erasistratus.

dixerunt q̄ morfo ab Armene nō confert aliquid: Si uero aliquid confert ei: tūc ſemen Papaueris uſq; ad drachmam unam: et caſtoſeū uſq; ad drachmā unam. Et q̄ quidam teſtificati ſunt illud. Neq; illud dixerunt: neq; etiam ſunt teſtificati de Catoblepo neq; de aliquo Serpēte a Baſiliſco diuerſo: ſed de Baſiliſco tātummodo. Sicuti Dioſcorides Pauluſq; ex Eraſiſtrati (ut antea diximus) teſtimōnio. Eſt autem Auicennæ mos: quum uult Medicos ueteres: præcipue Dioſcoridem Galenum et Paulum citare: ſine nomine uti hoc uerbo dixerunt: ut poſſum multis apud eundem Auic. exemplis oſtendere de his: quæ illi auctores ſupra memorati antea dixere: et ipſe poſtea Auicenna non tamen eos nominatim adducendo recitauit. Multo tamen plus eſt (ut mihi uidetur) Albertus: q̄ Auic. dubitans: reprehendendus: Albertus inq̄: qui ſtudio prolapſus multa Serpentum genera: quæ nunq̄ natura genuit: connumerandi duas eſſe Serpentum ſpecies Baſiliſcum et Armene eaſdem uiſes habentes ſine aliqua dubitatione aſſeuerauerit. Subiungam autem etiam Alberti de Armene uerba: ex quibus unuſquiſq; poterit diiudicare nullam feciſſe ipſum inter Armenem et Baſiliſcum ſiue Regulum niſi ſolam nominis et magnitudinis differentiam. Alberti de Armene uerba libro uigeſimo quinto de animalibus hæc ſunt: Armene Serpēs eſt:

quo nullus penitus Serpens peior est : nisi *Regulus*
 solus . Non enim differt a *Regulo* in nocumento :
 quia uisu interficit : et auditu sibili sui : sicuti *Regu-*
lus : et quodcunq; Animal mordet : statim dissoluit
 et moritur : et similiter moritur omne Animal : quod
 Animal appropinquat ei : etiam si ab eo nō mordea
 tur . Sed quantitate maior est q̄ *Regulus* : et est quā-
 titas eius ab uno cubito in cubitum : et morsus eius
 nullam penitus recipit curationem . Hæc quidem Al- *Cōtra Alber-*
 bertus . Miror autem quom ipse easdem tribuat no- *tum :*
 cendi uires *Armenæ* : quas etiam *Basilisco* : quomo-
 do solum *Regulum* esse *Armenæ* peiorem insinuat .
 Nisi forte putauit *Albertus* nō esse *Armenem* adeo
 maleficum sicuti *Basiliscus* : quia possit quidem : sed
 tamen nolit tantum nocere : quātum *Basiliscus* . Sed
 unde hæc *Armenæ* pietas ? Vnde misericordia ? Equi-
 dem puto non posse *Basiliscum Armenæ* in malitia
 cōferri : nisi idem sibi ipsi comparetur : qui quū unus
 sit *Serpens* : ut pro duobus sit habitus : causam fuisse
 puto : quia uarii auctores de eodem *Serpente* alii sub
 uocabulo *Græco Basiliscus* : alii sub *Barbaro Arme-*
næ eosdem tamen effectus et eandem *Curationē* (ut
 antea ostendimus) tradiderunt . Verum qui de *Basi-*
lisco scribunt : nihil de *Armenæ* loquuntur . Qui ue-
 ro de *Armenæ* tractant : *Basiliscum* præmittunt .
 Nisi q̄ *Auicenna* utrunq; nominat dubitans tamē

(ut diximus)ne unus sit: qui duo a quibusdam cen/
 setur. Præterea Semerion qui de Serpentibus scrip/
 sit: a quo (ut coniectari possumus) multa de eisdem
 Serpentibus tractans Auicenna accepit: In Basilisco
 quidem ab Alberto citatur: In Armene autem mini
 me. Quod uidere licet in omnibus aliis Serpētibus
 frustra ab Alberto duplicatis. Nam si in uno Serpen
 tis nomine Semerion allegatur: in altero omittitur.
 Vnde unusquisq; facile possit animaduertere Alber
 tum in multiplicandis Serpētum speciebus nulla re
 magis q̄ ex nominum uarietate fuisse deceptū. Nā
 et simili causa alteram quoq; eiusdem ordinis Serpē
 tis speciem et prope ueneno Basilisco æqualem idē
 Albertus duplicauit: Cerastem scilicet: de quo Serpē
 te agit et sub Cerastis nomine primū: et postea Ce
 ristalis nesciens tamen eandem esse speciem diuersis
 nominibus appellatā. Cerastes uocabulo (ut opinor)
 in Ceristalim deprauato. Quamquam apud Auicē
 nam non Ceristalis: sed Sirtalis scriptura adhuc ma
 gis corrupta legatur. Quod autem non sit Cerista
 lis siue Sirtalis Serpens a Ceraste Serpente differens:
 plura habemus argumēta. Primum q; omnia signa
 quæ scribit Albertus ex Semerionis et Auicennæ au
 ctoritate ad Ceristalis morsum notificandum: Sunt
 quæ in Ceraste a Dioscoride et Paulo etiam tradun
 tur: quæ nos subiiciemus: ut facta utrorunq; colla

Albertus Ce
 rastem dupli
 cavit.

riōne non differre altera ab alteris: nisi diuerſitas trā
slationum aliquid immutat: ab omnibus itelligat̃.
Hæc sunt signa morſus Ceriſtalis ſeu Sirtalis a Se
merione atq; Auic. ipſo Alberto teſtate ſcripta. Ce
riſtalis eſt Serpens de genere Viperarum: et ſecundi
ordinis: et eſt cinereus duorum cubitorum. In loco
morſus accidit inflatio: et ueſicæ: et duritia apparent
et fluxus humiditatis ſanguineæ nigre ex loco mor
ſus: et patitur læſus alienationem ratiōis: et tenebro
ſitatem uiſus: et ſpaſmum mortificantem. In his au
tē: quos Ceraſtes momordit: Dioſcorides Pauluſq;
hæc ſigna ſcribūt. Locus quidem attollitur cum du
ritie et Puſtulatione. Fluit autem a morſu fanies nō
nunq̃ quidem nigra: nōnunq̃ uero ſubruffa. Circa
autem totum corpus pallor apparet: et penis quidē
retanum patitur: Mens uero extra ſe fit. Oculis autē
Caligines oboriuntur: tandem conuulſus per modū
tetani moritur. Quiſpiam tamen poſſit pro Alber
to reſpondere duas eſſe Serpentum ſpecies: quarum
morſus iidem caſus conſequuntur. Sed contra hoc
eſt: q̃ qui de Ceriſtali ſcribunt: ſicuti Semerio: atq;
Auicenna: nihil præterea de Ceraſte loquūtur: alio
quin: ſicuti in Ceriſtali: ita etiam in Ceraſte auctor
uterq; ab Alberto citaretur. Qui autem de Ceraſte
uerba faciunt: ſicuti Nicander Dioſcorides Galenus
ac Paulus: nullam de Ceriſtali uel Sirtali fecere mē/

tionem : Quam quidem rationē puto efficacem nō solum ad probādum erasse Albertum : sed etiam ad ostendendum unde errandi habuerit occasionem. Quia enim seorsum apud Plinium atq; Solinum siue quoscunq; alios latinos uel Græcos auctores de Ceraſte legerat; Seorsum autem de Ceristali uel Sirtali apud Semerionem et Auicennam hanc tantum

Causa erroris Alberti. in nominibus diuersitatem attendens incidit in errorem putans eam quæ fuit in uocabulis solū: esse etiā in re ipsa differentiā. Videtur autem et hæc cōfusio

Auicenna in nominum cōfusione dubitauit. nominum non mediocriter Auicennam perturbasse: adeo ut in hac ipsa Serpente: quam Sirtalim nominat: dubitauerit cuius ordinis esset: licet Albertus non tantum ex Semerionis: quantum etiam ex Auicennæ sententia eam secūdi ordinis statuatur. Hæc. n. sunt Auic. de Sirtali non parum ambigentis uerba. Et ego quidem dixi hunc Serpētem in loco extima

Auic. plenus dubitationū quæ ex Nicædri Dio. Gal. et Pauli auctoritate soluentur. tiue: et non nosco eum: neq; ordinem eius: neq; ipsius genus cum uerificatiōe: et nec scio an iste sit in iteratione: an non. Hæc quidem Auic. plenus (ut apparet) dubitationum: quarum tamen nonnullas spero me posse facile persoluere nixus Nicædri Dioscoridis atq; Galeni et Pauli: a quibus Arabes omnia fere: licet perperam quædam acceperunt : auctoritate. Nam de ordine: in quo sit Sirtalis Serpēs reponēda: promptū habemus ex eisdem auctoribus respōdere:

Ex quibus etiam probauimus Ceristalim aut Sirtalim esse Serpentem Cerastem apud græcos nominatam. Quum enim apud auctores græcos supra commemoratos Basiliscus Aspis atq; Cerastes in eo Serpentum ordine collocentur: Quorum morsus non recipit curationem: nisi per membri tacti ueneno ab scissionem: Iam liquere potest Sirtalim esse ordinis primi secundum quod de Serpentum ordinibus loquitur Auic. Quare non satis recte eam in secundo ordine uidetur Albertus posuisse. Alteram autem de Sirtali Serpente Auic. dubitationem: an scilicet facta sit apud ipsum superflua repetitio: non æque facile est soluere: quoniam Cornuta: de qua anteq̃ de Sirtali loqueretur Auic. uerba fecerat: si nomen attendimus: atq; remedia: quæ ad morsum Cornutæ Auic. adhibet: uidetur ea esse Serpētis species: quam græci Cerastem nomināt. Quam corrupto uocabulo Ceristalim ab Alberto: Sirtalim autem ab Auicēna nūcupari supra demonstrauius. Auicē. siquidem de Cornutæ Serpentis curatione ita scribit. Et quod ei appropriatur: est ut in potu detur semen Raphani cū uino. Idem Raphanidis semen cum uino potū scribit Dioscorides contra morsum Cerastris auxiliari. Deinde subiungit Auic. q̃ eidem morsui cōfert Ciminum indum: et sisamum cum uino: et Castoreū cum uino. De sisamo itidem scribit Diosco. q̃ sanat

Error Alberti

Ammi est Ci morsum Ceraſtis. Ciminum autem Indum eſt id:
minum Indū quod a græcis et a latinis Ammi nominatur. Licet
ſecundū Aui. Dioſco. Ammi non Ciminum Indum; ſed potius
ſecūdu Dioſ. æthiopicum uocari teſtetur. De Ammi autem Pli-
Ciminū æthi nius libri de naturali hiſtoria uolumine uigeſimo ſcri-
opicum. bit in hunc modum. Eſt et Cimino ſimillimum:
Plinius de quod græci uocant Ammi: mitigat cum lini ſemine
Ammi Scorpionum icuſ cum uino potum drachmæ duæ
priuatimq; Ceraſtum pari portione Myrrhæ. Idem
Plinius ſecūdo et trigefimo uolumine ita de Caſto-
reo ſcribit. Teſtes Caſtorum medentur aduerſus Ce-
raſtem. Auicēna quoq; morſui Cornutæ iubet im-
poni ſalem tritum confectum cum Alkitran. Plini-
us uero trigefimo primo eiufdē libri de naturali hi-
ſtoria uolumine ſalis naturam cum origano et Ce-
dria: id eſt: gumi Cedri: quam Arabes Alkitran uo-
cant. Quidam male Picem liquidam interpretātur:
contra Ceraſtē commendat. Si uero Cornutæ de-
ſcriptionem apud Auic. conſideremus: uidetur Cor-
nuta non eſſe ex Ceraſtum: ſed Aſpidum genere po-
tius: quandoquidem Albertus tum Auicē. tum etiā
Semerionē in Cornuta aſpide allegans ait: q̄ eſt Ser-
pens ordinis primi. cuius longitudo eſt ab uno cu-
bito uſq; ad duos: et ſunt ſuper caput eius duæ emi-
nētia: ſicuti duo Cornua: et color corporis eius eſt
color rubeus: et uenter eius eſt ſicuti ſquamæ ſiccæ
duræ:

Auicenna.

Cedria gumi
Cedri quod
Arabes Alki-
trā nomināt:
male a q̄buſ-
dam pix liq-
da expoſitū.

raſtem. Auicēna quoq; morſui Cornutæ iubet im-
poni ſalem tritum confectum cum Alkitran. Plini-
us uero trigefimo primo eiufdē libri de naturali hi-
ſtoria uolumine ſalis naturam cum origano et Ce-
dria: id eſt: gumi Cedri: quam Arabes Alkitran uo-
cant. Quidam male Picem liquidam interpretātur:
contra Ceraſtē commendat. Si uero Cornutæ de-
ſcriptionem apud Auic. conſideremus: uidetur Cor-
nuta non eſſe ex Ceraſtum: ſed Aſpidum genere po-
tius: quandoquidem Albertus tum Auicē. tum etiā
Semerionē in Cornuta aſpide allegans ait: q̄ eſt Ser-
pens ordinis primi. cuius longitudo eſt ab uno cu-
bito uſq; ad duos: et ſunt ſuper caput eius duæ emi-
nētia: ſicuti duo Cornua: et color corporis eius eſt
color rubeus: et uenter eius eſt ſicuti ſquamæ ſiccæ
duræ:

duræ: quæ quum ambulant: strident super terram:
 et strepitum faciunt. Et dêtes eius sunt æquales nō
 recurui: secundum plurimum habitat in locis areno
 sis. Quæ quidem omnia ad uerbū fere scribit Auic. de cornuta. Quare alterum duorū nō potest Aui.
 euitare quin aut remedia: q̄ erant ad Ceraſtas oportuna: male ad Aspidum morſus accomodauerit: aut
 ſi Serpens: de qua agit Cornuta ſit illa: quam Græci Ceraſten uocant: fruſtra eundem Serpētem in al
 tero Capite de ſirtali repetierit. Forte autem ſeorſū
 diligentius contra Semerionem et Albertum confi
 derandum an in genere Aspidum ſint aliqui Serpē
 tes Cornuti. Hoc enim Nicander negat: qui ait Af
 pides non habere cornua: ſed quosdam ueluti cal
 los in fronte circa ſupercilia prominentes: propter
 quos uidentur eorum oculi in quadam cauitate re
 conditi. Albertus in ſuper ſcribit Solinum dicere: q̄
 Aspides cornibus impetunt homines: ſed hoc non
 eſſe probabile. Ego uero neq; q̄ omnino ſint Aspi
 des habentes cornua: neq; q̄ Diplas ſit ex Aspidū
 genere: quoniam et hoc quoq; Solinus refert: puto
 eidem Solino credendum: quoniam alterum (ut di
 xi) Nicander improbat: alterum uero eſt nō modo
 Nicādrī: ſed etiam Dioſcoridis Galeni Pauliue ſen
 tentiæ contrarium: quemadmodum ex his: quæ ſu
 pra ex horum auctorū testimonio de Diplade ſcri

Auic. de Cor
 nuta loquēs:
 nō potest eſſe
 erroris expert

Nicander ne
 gat Aspides
 habere Cor
 nua.

Albertus
 Solinus

Albertus d̄ as p̄simus: satis declaratum arbitramur . Sed et in hoc
 pidū genere ipso Aspidum genere multipliciter errat Albertus:
 loquens aber/ Nam quum sint tres Aspidum sp̄ties (ut scribit Ga
 rat. lenus libro d̄ Theriaca ad Pisonē) una q̄ χερσαίος:
 Tres Aspidū id est: terrestris a Gr̄cis nominat̄: quæ (ut opinor)
 sp̄s auctore est illa: quam Aui. Aspidem siccam appellat. Altera
 Galeno libro quæ χελιδόνιον: id est: hirundinacea ab eisdē Gr̄
 de Theriaca cis uocat̄: ab Auicēna Hirūdo. Tertia: quæ πτυαός:
 ad Pisonem. latine autem spuens ab Auicen. seu ab Auic. inter
 prete nuncupatur. Albertus de multo pluribus scri
 bit Aspidum speciebus. Nam præter Cornutā Aspi
 dē de Aspide sicca primum facit mentionē: Deinde
 de Asilo: quā uult eādē esse cū spuēte sp̄m: licet de
 hoc Auicē. fuerit ambiguus. Deinde de Hipupice:
 quod puto esse uerbum a gr̄co uocabulo Ptyade
 transformatum tanq̄ sp̄tie Serpentis a spuente dif
 ferente commemorat: et ait esse illam: ex cuius uene
 no suauem mortem sibi Cleopatra cōsciuit. Ex qui
 bus uerbis Alberti præter nominis similitudinem ē
 colligimus Hipupicē non esse Aspidis sp̄m a Ptya
 de siue spuente diuersā: quandoquidem Galenus
 quoq̄ testatur Cleopatram ex tribus supra comme
 moratis Aspidis speciebus Ptyadem sibi festinandæ
 mortis gratia: ne uiua foret Romanis spectaculum
 in triumpho Augusti Cæsaris admouisse. Ultimo
 loco etiam Obtrialum aliis Aspidis speciebus Alber

Cleopatraz
 mors suauis
 ex Serpentis
 ueneno.

tus anumerat: adeo ut idem Albertus uideatur plus
 nimio Serpentum genera: de quibus scripsimus: fecer
 eundasse non solum species sub generibus multipli
 cando: sed etiam in speciebus Cornua: quum et Aspi
 des cornutos finxerit. Qui tamen cornibus uocant
 (ut antea probauimus Nicandri autoritate) et Cera
 stis octo dederit Cornua: quasi duo aut quattuor
 non satis essent ad noxam: quot tantum illis Nican
 der Plinius atq; Solinus et alii: qui de Cerastris scrip
 serunt: assignauere. Verum Albertus parum in lati
 nis litteris elegans: quum apud Plinium et Solinū
 legisset Cerastras habere cornicula quadrigemina: p
 quadrigemina bis quattuor (ut coniectari possumus)
 intellexit. Auicennæ uero de Asilo dubitationem
 an sit eadem cum spuenta Aspidis species: licet neq;
 ipse neq; etiam Albertus quantum ex uerbis eorum
 datur intelligi: uideantur Asilum siue spuentem As
 pidibus annumerare: Nos hoc modo soluimus.
 Dicimus Asilum a spuenti sicuti genus a specie dif
 ferre: siquidem Ptyada siue spuentem esse Aspidis
 spetiem supra Galeni auctoritate monstrauius.
 Asilum uero non Aspidis sed simpliciter Aspidem
 apud Auicennam significare ea ratione probamus:
 q; quæ a Dioscoride et Paulo i his quos Aspis mo
 morderit: scripta inueniuntur: eadem in morfu Asili
 ab Auicen. referuntur. Verba enim Dioscoridis ac

Albertus Cer
 rastis octocor
 nua tribuit: q
 tamē non sūt
 nisi duo: aut
 quattuor secū
 dum Nicand.
 Pli. atq; Soli
 num.

Vnde habue
 rit Alb. sui et
 roris occasiōe
 Dubitatio
 Auicennæ de
 Asilo soluit.

Pauli in his quos Aspis momorderit: ita se habent. Morsus quidē similis est puncturis Acus: et paruus uidetur omnino absq; tumore: Sanguis autem nō multus: sed paucus: et niger distillat: Velox autem obtenebratio oculorum hominem occupat et labor totius corporis uarius omnino autem leuis et non sine uoluptate consequitur. Quare Nicander ita de huius Serpentis morsu pronunciauit sine labore autem moritur homo: Color uiridis apparet Cordis morsus exiguus. Frons continuo conuellitur. Palpebræ ueluti in dormiente sine sensu aliquo mouentur: inter hæc autem mors hominem rapit ante diē tertiam. Apud Auicennam autē Afili Serpētis morsus signa in hunc modum scripta reperiuntur. Locus morsus eius est paruus secundum quantitatem puncturæ Acus absq; apostemate: et currit ex eo sanguis paucus niger: et accidunt ei: qui ab eo morsus est: tenebrositas oculorum: et dolor in uisceribus: et ore stomachi in primis: Deinde clausio oculorum: et profunditas somni: et nō uiuit ultra tertiam diē.

Duplex error
Alberti.

Quare ex his omnibus colligere possumus dupliciter Albertum errasse: et quia spuuentem atq; Asilum eandem speciem putauit: quæ tamē eo modo: quo diximus: differant: Et quia Hipupicem: quæ eadem erat cum spuente (ut antea mōstrauimus) specie esse tamen differentem existimauit. Sed neq; minus Al

bertus Serpentem miliarem plusq̄ fuerat oportunū Albertus Ser-
multiplicauit: In hoc quoq; deceptus nominum (ut pentem milia
uidere licet)uarietate. Nam de eo agit primum sub ré male multi
nomine Arachis: deinde sub nomine Cétris: in quo plicauit: et ma
male Lucani uersum allegat: quem ille non de cen- le Lucani uer
tride sed Cenchriride potius: id est: miliari Serpente sum allegauit.
protulit in hunc modum.

¶ Et semper recto lapsurus limite Cenchrus.

Deinde sub nomine Barbaro Faliuisus siue (ut ap̄
Auic. scribitur) famiusus. Postremo sub nomine la
tino miliaris. Cenchridem autem: pro quo Centri-
dem scripsit Albertus: esse eandem Serpentem: quæ
et miliaris: neminem puto dubitaturum: qui scient
Cenchrum idē apud Græcos significare: quod ap̄
latinos milium. Sed et ea naturæ proprietatis: quam
Lucanus Cenchriridi Serpenti uersu supra scripto tri
buit: multo antea fuerat a Nicandro in eodem Ser-
pente patefacta. Qui admonet hominem ne Cen-
chriridi recto cursu: nihil est ipso uelocius. Arachin
autem et Faliuisum non esse Serpētes a Cenchriride
siue miliari differentes hisdem probabimus rationi-
bus: quibus etiam in prioribus probatiōibus usi fui-
mus. quia uidelicet eadem signa: quæ scribit Diosco
rides in his quos Cenchrus: id est: miliaris momor-
derit: sunt quæ partim ab Auicenna: partim ab Al-
berto in Falauisco uel Famiuso scribuntur. Verba

Signa mor-
sus Serpentis
miliaris secun-
dū Dioscori.

Dioscoridis ac Pauli super morſu Cenchridis : ſeu
 Miliaris hæc ſūt: His uero quos Cenchrus momor
 derit: Morſus quidem ſimilis eſt morſui Viperino,
 Putredo autem conſequitur/et carnes circūfluunt:
 quæ prius ſicuti in Hydrope intumuerunt: ſiūt au-
 tem Lethargici:et profundo ſomno capiūtur. Aui-
 cenna autem de Famiuſi Serpentis morſu ita ſcrip-
 tum reliquit. Dixerunt: Morſus eius ſimilis eſt mor-
 ſui Viperarum: ſed accidunt Carni eius: qui morſus
 eſt ab eo: corruptio et mollificatio: ſicuti accidit ei:
 qui habet Hydropiſin: et accidunt ei ꝑfunditas ſō-
 ni: et obliuio: et ægri tudines in hepate: et ieiuno et
 colon. Albertus quoꝑ de Faliuſo Serpente et mor-
 ſu eius fere eadem: quæ Auic. retulit: hoc modo ſci-
 licet. Faliuſus eſt Serpens diſcolor ordinis ſecundi:
 Morſus eius eſt ſimilis morſui Viperarum . Et acci-
 dit morſo ab eo corruptio et mollificatio: ſicuti acci-
 dit habenti Hydropiſim: et ꝑfunditas ſomni : et
 obliuio: et ægri tudines hepatis: et colon et ieiuni. Iã
 uidere licet eadem eſſe ſigna morſus Cenchridis apud
 Dioſco. et Pau. quæ apud Auic. in morſu Falauſi:
 ſiue Famiuſi. Vnam tamen inuenio differenriam:
 quæ facta eſt ex errore tranſlatiōis. Hic autem error
 accidit ex nominum uicinitate. Quia enim græci ie-
 iunum inteſtinum $\nu\sigma\iota\gamma$ nominant : Veſicam autē
 $\mu\sigma\iota\gamma$: uidetur tranſlator pro Cyſti Niſtin: id eſt pro

Albertus

uesica ieiunum posuisse. Quod autem Albertus Faliuifū esse Serpentē discolorē enūtiat: hoc quoque probare possit non differre ipsum a Serpente: quem Græci Cenchrīda (ut diximus) nominant: de cuius colore uario ita Lucanus scribit.

¶ Pluribus ille notis uariatū tingitur aluum

¶ Quam paruis tinctus maculis thebanus ophites,
Ex quibus etiam Lucani uersibus possumus coniectari cur hic discolor Serpens apud Græcos Cēchris nominetur: quia uidelicet eius corpus maculis paruis: quæ sunt ueluti grana milii: distinguatur. Ex eiusdem etiam morsus signis atque una coloris uarietate monstratur Arachin et ipsum eundem esse cū Cenchrīde seu miliari: et Faliuifō uel Famiuifō Serpentem. De Arachi enim Albertus atque Auicenna pariter tradiderunt: quod est Serpens malignus: secundū ordinis: interficiens die secundo cum corrosione hepatis: et fractione intestinorum: et est in colore uariū: non magnæ quantitatis. Confractio enim intestinorum est passio: quam una cum hepatis simili affectu fieri inquit Erasistratus in colo et ieiuno intestinis licet errore translationis (ut diximus) sit ieiunum pro uesica positum. Videbor autem supra fidem loqui si dixerō Albertum atque Auicennā tot fere nominibus hūc Serpentē diuersificasse: quot illū maculis natura uariauit.

Lucanus de
Cenchrīde

Auicenna et
Albertus de
Arachi Serpente.

Albertus et
Auic. supra
fidē Serpentē
miliarem multū
nominibus
uocitarunt.

Nam non modo Arachim / Centrida / Faliuifum:
aut Famiufum / et Miliarem eandem Serpentis spe-
ciem diuerfis in locis appellarunt: Sed pro Cenchr-
de etiã Caharum nominasse: partim ex fignis: quæ
traduntur in corpore: partim in morfu Cahari Ser-
pentis / ac præterea remediis: quibus ad eiufdem Ser-
pentis morfum Auicenna utitur: quifpiã facile pos-
fit coniectari. Nam de Caharo etiam Serpente scri-
bit Albertus atq; Auic. simul q̄ color eius est color
arenæ / et super corpus ipsius sunt uestigia / per uesti-
gia (ut arbitror) notas siue maculas intelligētes / et q̄
ex morfu eius accidit apostema uel (ut inquit Alber-
tus) inflatura permaxima. Per hanc (ut arbitror) in-
flaturam innuentes tumorem carniū / quē Diosc.
Paulusq; scripserunt ex morfu Cenchridis (ut antea
diximus) prouenire. In Codice autem Auicennæ he-
bræo inter alia figna morfus Cahari Serpentis etiã
dolor acutus in uesica et in hepate et mirach conu-
meratur / quæ non multū etiam distant ab his / quæ
in Cenchridis morfu Erasistratus / cuius uerba supra
recitauimus / testificatur. Facta autem itē alia figna
morfus Cahari de uesica mentio tactum a nobis in
alio eiufdem Serpentis nomine Faliuifo scilicet erro-
rem translationis ostendit / quo antea diximus ieiū-
num pro uesica propter nominum in lingua Græ-
corum uicinitatem fuisse positum. Eandem autem
esse Serpentem

esse Serpētem: quæ pro uarietate linguarum sub tot
 nominibus fuerit multiplicata: illo pariter probatur
 argumento: q̄ Semerion de Miliari tantummodo
 loquitur: sicuti de Cenchride Nicæder Dioscorides
 Paulus atq; Lucæus apud nos, Alia autem nomina
 neq; in Cenchride: aut Miliari: neq; in ulla alia Ser-
 pentis spetie apud eosdem auctores inueniunt̄. Sed
 et ipse Auic. suum uisus est errorem agnouisse. Nā
 quum de Miliari et Arachi antea locutus esset: po-
 stea de Famiuso uerba faciēs: ita subinfert. Et sermo
 nem quidem in hoc Serpente attuli secundum exti-
 mationem: sicuti sermonem de illo qui est ante ip-
 sum: et fortasse non est huius ordinis: sed est ordi-
 nis putrefacientium: et cura eius est cura Viperarū
 secundum extimationem inquit Auic. de hoc Serpē-
 te locutus sum: hoc est: sola ductus cōiectura: et nō
 habens certam de ipso notitiam. Remedia etiā: quæ
 ad Cahari morsum Auicenna subiungit: sunt fere
 omnia illa: quæ ad morsum Cēchridis Dioscorides
 Paulusq; notarunt: scilicet radix Aristolochiæ cum
 uino: radix asphodeli. Quod tamen uerbum corru-
 ptum est apud Auic. Nam pro asphodelo asfoasu
 scribitur. Centaurium: Gentiana: Semen Lactuæ:
 Semen Lini: Ruta siluestris: pro qua apud Auicen-
 nam legitur Alharmel. Vnde error illorum manife-
 statur: qui p̄ semine alharmel semē cicutæ quibus

Auic. uisus est
 suum errorē
 cognouisse.

Verbum As-
 phodilos cor-
 ruptum est
 apud Auic.
 Error illorū
 qui pro semi-

mine Alhar- dam compositionibus addunt. Quod est uenenum
mel semen ci- (ut alibi ostendimus) perniciosum nisi q̄ dubitari
cutæ cōposi- potest quomodo Auicenna una cū Alharmel etiā
tiōibus addūt Rutam siluestrē in eadē morsus Cahari Serpētis cu-
ratione nominauerit. Ego autem puto Rutā silue-
strē fecisse expositionē i margine positam. Postmo-
dum uitio Codicis aliis medicinis insertam. Neque
enim dici potest alharmel hoc in loco Cicutam uel
eius semen significare: quum utrunq; uenenum sit:
et nullam habeat contra Serpentum morsus effica-
ciā. Sed et inter has ipsas medicinas ad morsus Cha-

Duo errores
in uerbis Aui-
cennæ.

ari ab Auicenna nominatas: duos alios errores inue-
nio: quoniā pro Cardamomo apud Dioscoridem
scripto inuenio Cinamomum apud Auic. Pro ser-
pillo autem uolubilem. Minimus autem et fere nul-
lus in Cinamomo error: quū æque atq; Cardamo-
mum aduersum animalia uenenata commendetur:
Multo plus in uolubili herba delinquitur: quæ
nullam habet contra Serpentes naturæ efficaciam.
Serpillum uero tantam habet: ut uel hac causa
illi inditum nomen quidam existimauerint: quia
Serpentibus aduersetur. Hydri quoque Serpentis
spetiem uidetur Albertus temere duplicasse: Nam
de eo loquitur capite proprio de Hydro: et altero
de Andrio. Auicenna autem dubitat an Andrius
et Hydra idem sit Serpens licet de eis duo capita

Albertus Hy-
dri Serpentis
spēm temere
duplicasse.

scripserit. Sed hanc Auicen. dubitationem ita ex **Auic. dubita-**
 Nicandro Dioscoride ac Paulo soluius, Quem **tio soluitur.**
 Hydrum priores dixerunt: posteriores Chersidrum (ut inquit Nicandri expositor) uocauerunt: quoniam: tam terræ quam aquæ incola est. Dioscorides tamen ac Paulus prisco uocabulo Hydrū nūcuparūt: et quæ in morsu Hydræ signa ab Aui. referuntur: eadem apud Dios. ac Pau. in his: quos Hydrus momorderit: scripta reperiuntur. Sed et ea remedia: quæ in Andrii Serpentis curatione Auic. tradit: eadem fere Dios. et Pau. item ad eos sanandos: quos Hydrus momorderit: præceperūt: adeo ut tum ex signis: tum ex modo curationis dubitari non possit Hydrum et Andrium esse eundem Serpentem apud Auic. atque ideo frustra ab Alberto qui in his Serpentum nominibus sequitur Auicen. fuisse duplicatum. Sed et hic maioris fidei faciendæ gratia auctorum tum Arabum: tum etiam Græcorum sententias parum discrepantes tam super Hydro: quam super Andrio Serpētibus: uel potius Serpente: Quum unus et idem sit: solis nominibus uariatus: subiūgemus. Signa morsus Hydrī uel Hy **Auicenna**
 dræ apud Auicen. hæc sunt. Morsus eius egreditur et dilatatur: et offuscatur color eius. Et egreditur ex eo humiditas nigra: plurima: ac fetida ual **Dioscorides**
 de. Dios. autē ac Pau. de his: quos Hydrus momor **ac Paulus.**

derit: ita scripserunt. Vlcus dilatatur: et magnum fit cum liuore. Sanies uero ex ipso nigra et multa ac fetida profluit: qualis ex depascentibus membrum ulceribus solet excerni. In Andrio autem licet alia signa morsus eius scribat Auic. eadem tamen in curatione remedia adhibet: quæ in morsu hydri Diosc. ac Pauli adhibuerunt scilicet Aristolochiæ pondus drachmarum duarum cum uino: aut cum aceto commixto: ut scribit Auic. ut autem scribit Dioscor. cum Pusca: succum Prassii. emplastrum ex calce et oleo: ut scribit Auic. Vt autem Diosco. ex cinere et oleo. Cortices radices quercus: et farina ordeï: et calamentum montanum: ut apud Auic. scribitur: Nam pro eo origanum apud Diosco. scriptum inuenimus. Accedit ad hæc quod in hydro quidem Serpente citatur ab Alberto Semerio parum: aut nihil in signis morsus ab Auic. aut Diosco. positus uarians. In Andrio autem omnino reticetur. De hæmorrhoo etiã: quæ est simplex Serpentis species: neque distinguitur apud Græcos auctores: nisi per maris ac fœminæ differentiam: quorū alter Hæmorrhous: altera Hæmorrhoeis nominatur: agit Albertus sub tribus nominibus: Hæmorrhoidio primū: deinde Hæmorrhoo: postea Sabri: neque animaduertit solam esse nominum non autem naturæ Serpentis differentiam. Cum sit eadē in omnibus sanguinem humanam exinanienti uis: ut

De Hæmorrhoo Serpente agit Alb. sub tribus nominibus quum tamen sit una Serpentis species.

etiam Albertus ipse sub eisdem nominibus testifica-
tur. Allegat autem in solo Sabri Semerionem : quē
Sabrim idem met Alb. fatetur parum ab Halsfordio
differre. Verum in hoc Serpentis genere (ut dixi) nō
est alia q̄ sexus: aut nominum differentia: quoniam
Hæmorrhous et Hæmorrhous sūt nomina græca.
Halsfordium autem et Sabrin barbara: forte idē ma-
ris ac fœminae discrimen importantia. Ideo rectius
Auic. tacuit Haemorrhoum qui nomine tātum ab
Alfordio: siue Sabri diuersificat: nisi q̄ postea Auic.
alio capite hanc ipsam animantis spetiem sanguinē
humanum suo morsu exhaustis sub altero uoca-
bulo scilicet Pediculo uulturis multiplicauit. Male
(ut mihi uidetur) in eo Galenum allegās: qui de nul-
lo alio reptili talem habente potestatem praeter q̄ de
Haemorrhoo atq; Haemorrhoidē loquitur: sicuti
etiā Nicander Diosco. Pau. atq; Lucanus apud nos
de solo Haemorrhoo atq; Haemorrhoidē memine-
runt: neq; aliam sanguifluam Serpentis spetiem sup-
addiderunt. Sed neq; Albertus est eius erroris: quē
Auic. ascripsimus: expers: immo tanto plus q̄ Auic.
peccat: quoniam ait Galenum pediculum uulturis
nominare: quum tamē Auic. dicit: et ipse met Alb.
affirmat pediculum uulturis graece memucle nun-
cupari. Sed q̄ pediculus uulturis non sit graeca ap-
pellatio: ausim pro certo affirmare. Memucle autem

Auicenna re-
ctius q̄ Alber-
tus.

Auic. uidetur
male allegare
Galenum in
pediculo uul-
turis.

Alb. eiusdem
erroris cum
Auicēna par-
ticeps.

Myrmecion
speties Phalā
gii de qua Ni
cāder et Plin.

potest esse gra cum uocabulum pro Myrmeceo po
situm. Est autem Myrmecium speties phalangii: de
qua Nicander et Plinius quoq; in suis libris fecere
mentionem. Cuius morsus traditur esse perexiguus
adeo ut uix sensu uisus percipiatur. Qualem etiam
esse morsū Pediculi uulturis Galeno auctore Alb.
atq; Auic. scripserunt. Sed q; ha c Phalāgii spēs eā
dem uim habeat sanguinem humanum exhaurien
di: quam Hamorrhous: uel Hamorrhois: neq; Ga
lenus neq; alter gra cus auctor: quem sciam: prodi
dit scripto. Verum in hoc reptili Alb. mendacium

Alberti mēda
cium euiden
tius.

est euidētius: qui ait: ipsum nasci in inguine homi
nis: et in pilis: et sub aselis: et eius morsum non uide
ri: nisi quando multum creuerit: et tunc morsum ef
se uenenosum. Et quod facit morsus aliquādo eru
pere sanguinem per uenā ani: et per nares: et ex sto
macho per uomitum: et ex pectore: et Pulmone: et
ex radicib; detiū: et aliquādo ita magnificat̃ tumor

Italix gratulā
dū quæ talem
qualē Alb. de
pediculo uul
turis refert nō
agnoscit.

q; nō recipit medicinā. Quæ qdē ab Alb. ad litterā
scripta: sicubi gētū uera sunt: nō parū Italix gratul
landū cēleo: quæ talē pestē natā in corpore hūano
nō agnoscit. Lōgū esset: et forte legētibus fastidio
sum. Si uelim oīa partim Alb. partim Auic. errata:
ubi de Serpētibus agūt: in lucē patefacere: Verū sat
erit duos tantum alios subiungere: qui magis ad in
stitutam de Diplade et Vipera quæstionem uident̃

pertinere: De Dipfide supra diximus secundū Mar
foram opinionem non esse spetiem a Vipera differē
tem. Verum secundum Nicandrum et plures alios
esse spetiem per se simplicem tantum. Albertus autē
situlam: quæ idem uidetur apud latinos significare:
quod apud græcos: Dipfas in duas speties diuidit:
alteram: quam græco uocabulo Dipfadem uocat:
Alteram: quam generis nomine situlam. Et de hac
secunda spetie dicit q̄ est Serpens ex uarietate miro
modo pulcher: ita q̄ admiratione detinet intuētes.
Sed est piger et paruus: et ita ignei ueneni: q̄ ille q̄
percutitur totus exurit et in hyeme pellem depo
nit. Sed mirum in modum in hoc Serpente Alb.
decipitur. Non enim situla: sed scytale potius nomi
natur: et est ille quem postea paucis uersibus inter
positis sub sifeculi nomine describit hoc modo. Sife
culus est Serpens fere sicut ille: qui salit ad duas par
tes: quem Græci amphifelenen uocant: quasi duo
capita habēt: et morsus istius est sicuti morsus illius
quæ iste quidam modus illius: licet i hoc differat: q̄
nō adeo expresse duo capita habere uidetur / et hæc
de hoc Serpēte dicit Auic. Hæc q̄dē Albertus Auic.
cēna autē: quem Alb. allegat: ita de eisdē Serpētib.
scribit libro quarto Capite de Serpēte sciscetali: Co
lor eius similis est salienti ad duas partes. Sed ille est
deterior: et accidentia eius sunt illa: et cura eius est

Albertus mi
rū in modū i
situla serpēte
decipitur

Auicenna

Contra Auicennam et Albertum

illa cura. Verum contra Auic. et Alb. merito quispiam possit dubitare qualis sit morsus: uel accidentia: quae ex morſu Amphisbenae conſequuntur. Qualis etiam modus curationis: ne uideatur id: quod quaeritur: per alterum aequè ignotum manifeſtare. Hic autem error inde prouenit: quoniã uerba Alb. et Auic. de Sciscetali et Amphifelene: uel (ut dicere debuit) Amphifibene: ſiue ſaliente. Ad utranq; partem ſunt uerba Dioſ. et Pau. de Scytale Amphifibene: ſed male interpretata: quia (ut taceam nominum deprauationem de quibus non multum eſt Philoſophis medicisq; curandum) non ſunt ſuo loco relata. Dioſcorides enim quum docuiſſet qualia ſunt accidentia: quae ex morſu ſunt Viperarum: et quis modus curationis: Poſtea de Scytale et Amphifibene Serpentibus iſta ſubiungit. Similia autem his accidunt: quae a Serpente Amphifibene nominato: uel Scytale morſis eueniunt: Eadem autem ſunt remedia: quapropter in hoc genere non eſt opus propriam facere ſcriptionem. Oportuit ergo Auicennam uel Albertum qui uideſt in his ſecutus Auic. Sciscetalim et Amphifibenem ſiue ſalientem ad utranq; partem eodem: quo Dioſc. ordine: poſt Viperas ſcilicet: collocare et q̄ eoſdem facerent caſus: eandemq; exigere curationem una docere: uel ſaltem ſi ordinem mutare uoluerunt. Quenam eſſent eorum morſus
accidentia:

accidentia : et quæ curatio legentibus manifestare.
 Quod tamen uidentur in alio capite: sed aliis nomi-
 nibus fecisse Harem scilicet et Carem/ de quibus ita
 scripsit Auic. capite Harem et Carem: Dixerunt qui-
 dam Arabes sapientes: et existimo quod sunt de genere
 Draconum marinorum/ aut aliorum / quos ambos
 nominauit Semerion ille sapiens/ dicēs quod accidit ex
 morſu eorum illud: quod accidit ex morſu Viperarum:
 et ſimilatur quod cura eorum ſit cura Viperarū.
 Eadem fere Albertus de Harem et Carem ex Seme-
 rionis et Auic. autoritate. Qui tamen Semerion in
 Scyſcetali et Amphibiſbene : ſiue ſaliente ad utranque
 partem non allegatur: adeo ut uerifimile fiat Auic.
 atque Alb. de eiſdem Serpentibus tanquam diuerſis duo
 ſcripſiſſe capita: Alteram inſcriptione Scyſcetali: al-
 teram Harem et Carem. Multo tamen plus pecca-
 uit Alb. qui Serpentem Scytalem a Græcis et etiam
 Latinis nominatum: non modo duplicauit: ſed etiã
 triplicauit ſub nomine Siſeculi: ſub Arem uel Carē:
 et ſub nomine Situlæ: et modo proprii generis: mo-
 do alterius eſſe inſinuauit: hoc eſt Situlæ ſpetiem.
 Quod autem ſpeties altera Situlæ ab Alb. deſcripta
 ſit ea quam Græci atque Latini Scytalem nominant.
 et Dioſc. comparem facit in caſibus et morſus cura-
 tione Amphibiſbene : conſtat ex his : quæ de eadem
 Situlæ ſpetie ſcribit Albertus : et de Scytale Solinus

Semerion.

Peccatū Alb.
 maius Serpen-
 tem Scytalen
 nō modo du-
 plicauit : ſed
 etiam triplica-
 uit.

atq; Lucanus. De fitula sua: que tamen non est fitula: neq; speties eius: scribit Alb. q; est Serpens miro modo pulcher: ita q; admiratione detinet intuētes. Sed est piger et paruus: q; ille quem percutit: totus exuritur: et hic Serpens in hyeme pellem deponit. Sed hæc eadem de Scytale Solinus scribit his uerbis. Scytale tanta præfulget tergi uarietate: ut notarum gratia uidētes retardet: et quoniam reptādo pigrior est: quos assequi nequit: miraculo suo capiat stupentes. In hoc tamen squamarum nitore hyemales exuias prima ponit. Idem Lucanus de Scytale scribit: Et Scytale sparsis etiā nunc sola pruinis Exuias positura suas. Quare luce clarius apparet Alb. pro Scytale fitulam accepisse: et nominum uicinitate deceptum proprii generis Serpentem alteri contribuisse. Sed hic quidem error ad Dipsadem pertinet: quam Albertus sub eodem genere cū Scytale posuit: alter

Albertus Tirum esse Serpentem diuersum a Vipera existimauit.

uero ad Viperam. Nam sicuti Scifeculū a fitula (uel si recte loqui uelimus) a Scytale: ita etiam Tirum a Vipera esse spetiem differentem existimauit. Quæ ad modum eiusdem Alb. libro secūdo de Animalibus indicant uerba: quæ in hunc modum scripta inueniuntur. Omnia enim genera Serpentum faciunt Oua præter Tirum: ut dicit Aristoteles: et est corrupta sua littera: quoniam ille: qui uere est Tirus notus est apud nos: et fit ex ipso Theriaca. In qui-

bus uerbis Alb. duo sunt errata : alterum : ꝓ igno- Duo errata
 rauerit arabicæ translationis consuetudinem : Tirū Alberti.
 pro Vipera sæpissime supponentis : Alterum mul-
 to maioris ad uitam momenti : ꝓ Serpētem ex qua
 uera Theriaca conficitur : esse Ouiparam non au-
 tem Viuiparam existimauit contra omnium uete-
 rum et præcipue Andromachi : qui primus docuit Androma-
 Viperas et non alias Serpentes Theriacæ admisce- chus primus
 re præceptum. Vtrum autem Alb. hunc errorem si- docuit Vipe-
 cuti plerosque alios : ab ipso Auicen. acceperit quum ras Theriacæ
 in eiusdem Auicen. libris ex Arabica in linguam La admiscere.
 tinam translatis appareat Tirum et Viperam tan-
 quam diuerfos Serpentes frequenter nominari : nō
 possum certissime diiudicare . Fieri enim potest : ut
 Auicen. interpres pro Vipera Tirum : id est : ge-
 nus pro spetie aliquando posuerit : quod non adeo
 fuisse errorem : quantum dedisse aliis non animad-
 uertentibus errandi occasionem : existimamus.
 Quod si Auicenna ubique eodem uocabulo uti-
 tur : alphe scilicet : quod apud Arabes significat Vi-
 peram : multo plus ipse aliquando quam eius inter-
 pres aberrat . Nam nomen speciei simplicis ponit
 pro nomine generis : ut quum Libro quarto capi-
 te de speciebus Serpentum scribit hæc uerba.
 Et ordo secundus de Viperis : quarum speties
 sunt diuersæ : de eis enim sunt Viperæ Aleisati :

et de eis sunt faciētes sitire: et reliquæ quas dicemus
quod Serpentem facientem sitire: quam Graeci Dipla-
da uocant: pro spetie Viperæ nominet: quum sit ea-
dem: quæ Viperæ Serpens secundum Marforum sen-
tentiam: uel Viperæ quæ simillima secundum omniū
aliorum: et ipsius quoque Aui. opinionem: facile pos-
sit tolerari. Sed quod Serpētes Quercinas: quod genus
est a Viperis diuersum: et a Graecis Dryini (ut antea
diximus) nominantur. Quia in Quercuum radici-
bus habitant: quod postea Aui. in aliarum specierū
Serpentum enumeratione Illicinium uocat: uel non
faciens inter Quercum et Illicem differētiā: uel for-
te putans Quercinas esse ab Illicinis differentes dece-
ptus nomenclatur (ut in multis aliis ostendimus) diuer-
sitate. Quod inquam et Quercinas et multas alias:
de quibus se dicturum promittit: uult esse Viperæ
speties: hominis est spetiei nomine pro nomine ge-
neris abutentis. Si quidem Alphe Viperam signifi-
cat apud Arabes: quæ simplex est speties secundum
Aristotelem / Nicandrum / Dioscoridem / Androma-
cum / Galenum / et Paulum ac reliquos Medicos ue-
rustiores. Auic. autem interpretari scribit Alphem uer-
bum arabicum Tirum interpretatur: quasi Theriū
uelit dicere: nomē generis ponit pro nomine spetiei:
quod ab omnibus hominibus frequenter solere fieri
testatur Galenus in expositione libri secundi de

uictu acutorum . Et hoc sane uidemus non modo apud Galenum; sed etiam apud Aristotelem in hac eadem Serpente factitari: ut quum Galenus ait in libro de Theriaca ad Pisonem, Primum Andromachum Theria: id est: Viperas Theriacæ admiscere instituisse: et quum eodem in loco alteram quoq; probat etymologiam: quam nos libro nostro de Plinii: atq; aliorum medicorū erroribus inscripto nisi eiusdem Galeni autoritate: licet inibi Galenum nominatim nō citauetimus: inseruimus: Vbi diximus Theriacam Andromachi: de ea enim tūc loquebamur: et Trociscos Theriacos inde habuisse nomē: Quoniam ex Theriis: id est: Viperis: quæ ex genere ferarum sunt: conficiuntur. Sed cur inquit aliqui nō potius Viperini dicantur q̄ Theriaci: siue latine ferales a nomine scilicet Serpentis proprio: et non cōmuniore? Et quid uetat: inquit ego: ita eosdē Trociscos latine Viperinos nominare: sicuti græce Theriacos? Quādoquidem Plinius uir eruditissimus falem Theriacum eadem apud Græcos ratione Theriacum: qua Trocisci Theriaci nominatū: quia uidelicet ex Viperis fit: maluit dicere Viperinū: q̄ nomine ifausto feralem: libro scilicet. xxx. Cap. tertio. Vbi ita scribit. Item gallinacei cerebrum recentibus plagis sale Viperino in cibo sumptum. Eadem est i tota antidota ratio: quam (si libuerit) possumus Vi-

Genus sape pro specie ponitur: nō modo apud Gal. sed etiam apud Aristo.

Vnde theriaca Andromachi nomē traxerit. Obiectio aliquorum.

perinam nominare: ut eam Græci aliquando ἀντί-
δοτον δι' ἰχιδύων: id est: antidotū ex Viperis no-
minant. Quid enim refert Antidotum Viperinum
uel Antidotum ex Viperis nominare? Quū æque
fiat ex Viperis denominatio? Qui autem etiā aiūt
Theriacam nō posse apud Græcos ob id fortiri no-
mē q̄ Theria: id est: feras in sui compositionem ad-
mittat. Quoniam quum fera sit nomen ualde gene-
rale: non magis ex ui uocabuli Viperam: q̄ etiā Ba-
siliscum intelligeretur esse ad Theriacæ composi-
tionem recipiendum. Non animaduertunt eandem ra-
tionem etiā in ipsos reciprocare. Quoniā si ideo
Theriaca græce dicitur: Latine autem feralis (ut ipsi
interpretantur) quoniam confert contra morsus fe-
rarum: deberet etiā contra Aprorum. Leonum et
Elephantum morsus auxiliari: quos esse ex ferarum
genere nemo dubitauerit. Quare neutra etymolo-
gia potest pro uera defendi: nisi in utraq̄ nomē ge-
neraliter in significato specialiori capiatur. Sicuti au-
tem in tota antidoto utrāq̄ probamus auctore Ga-
leno etymologiam: et illam scilicet: quæ ab usu: quē
præstat contra feras uenenatas: assignatur: et alterā:
quæ a feris: quæ in ipsa cōmiscuntur. Nō sunt autē
aliæ q̄ Viperæ: ita in Trociscis Theriacis unā tantū
admittimus: q̄ uidelicet ob id sint Theriaci noiati.
Quoniam ex Theriis: id est: Viperis conficiuntur.

Neq̄. n. de ipsis æque atq̄ de rota antidoto : cuius
 sunt una portio: dici potest: q̄ contra omnia Ani-
 malia uenenata auxilietur. Superuacuum enim An-
 dromachi et aliorum ueterum Medicorum studiū
 extitisset: tot Medicinarum uires in una compositio-
 ne commiscere: et scrupulatim colligere: si soli Tro-
 cisci Theriaci eundem nobis effectum possint præ-
 stare. Nisi forte quis putet Andromachi cōpositio-
 ni alias adiūgi medicinas: nō pp̄ Serpētes: sed pluri-
 mos morbos: quos pōt sanare Theriaca: Soli autem
 trocisci Theriaci nō possunt. At q̄ et ad illa ēt quot
 cunq̄ qs enumerauerit uenena : Altera Antidotus
 priusq̄ Theriaca adinuēta: sufficiebat: quæ ab inuē-
 tore Mithridates cognominat̄. De hac. n. Galenus
 Libro de Antidotis primo ita scribit. Ad Viperarū
 qdē uenena melior est Theriaca q̄ Mithridates: ad
 alta uero nihilominus Mithridates : sed ī qbusdā ēt
 melior. Eādē ēt sententiā Galenus libri eiusdē secū-
 do uolumine repetit: ubi ait se uelle a Mithridate i-
 choare: q̄ ad plurima qdē alia uenena maiore hēt q̄
 Theriaca efficacīā. In uno aut̄ solo relinquit̄: quod
 a Vipera icitur. Auicēna quoq̄ libro q̄nto capite d̄
 cōfectiōe Mithridatis nō aliā q̄ Galenus de Mithri-
 date sentit. Ita. n. de ipso eodē capite scribit. Deīde
 postq̄ accidit Andromacho illā qdē exp̄tus fuit sup̄
 iuuamentū Carniū Serpentū et aliorū addidit ī eo

Antidorus

Mithridates

ab inuēto-
dicta.

Galenus Li-
bro de Anti-
dotis.

Auicē. idē qd̄
Gal. d̄ Mithri-
date sentit.

Trociscos de Viperis/et alteratū est parum per ad-
ditionem et diminutionem/ fuit ergo Theriaca ma-
gna in multitudine iuuamenti. Verūtamen Theria-
ca magna est magis iuuatiua ipso in re una/et est ue-
nenum Serpentum. In reliquis uero rebus nō dimi-
nuitur Mithridatum a Theriaca diminutionē / de
qua sit curandum. Immo est magis additi in pluri-
bus eorum iuuamenti; et confidentioris utilitatis.
Haec autem duorum auctorū uerba / et si plurimū
consentire uideantur: non parum tamen / nisi ea re-
cte intelligamus/ dissentiūt. Et si enim tam Galenus
q̄ etiam Auicē. conueniant in hoc q̄ Mithridates
sit aequē ad omnia alia utilis: uel etiam utilior ī qui-
busdam q̄ Theriaca / Discrepant tamen quoniam
Gal. uult Theriacam contra morsus Viperarū plus
habere efficacīæ. Auic. autem non cōtra Viperas tan-
tum: sed contra Serpentes simpliciter/ nisi q̄ (ut po-
stea sumus ostensuri) Serpentis nomine non quicū-
q̄ Serpens/ sed Vipera tantum etiam apud Auic. ali-
quando significatur/ et quidem est rationabilius Vi-
peras/ seu carnes Viperarum/ ex quibus Trocisci the-
riaci constant/ non contra omnes Serpentes: sed cō-
tra se potius esse medicinam. Nam (ut inquit Gale-
nus libro de Theriaca ad Pisonem) sicuti ad morsū
Crocodilli adeps eius uulneri illato mirabiliter pro-
dest: et Mygale serpens pariter trita : et super impo-
sita morsus

Gal. lib. de
Theriaca ad
Pisonem.

sita morsus suos absq; dolore sanat/ita et quos Vi-
pera momorderit: Carnes eiusdem Serpentis simili-
ter tritae:et super uulnus positæ curant. Forte est et
alia inter Galenum atq; Auic. discordia. Quoniam
Gal. non in rebus aliis q̄ plurimis: sed in uenenis tã-
tum ait Mithridatem esse Theriaca potioem. Qua
re uidetur sermo Aui. multo esse generalior: et ideo
nō parum a ueritate deuiare: quum sint quidã mor-
bi præter illos: qui ex uenenis contrahuntur: contra
quos est Theriaca iuuantior . Quod quidem Gal.
Libro primo de Antidotis declarat his uerbis . Illas
quæ passiones sanant facultates: quæ non extrinse-
cus imponuntur: sed intus assumuntur. Medici An-
tidotos nominant . Tres autem sunt primæ earum
differētia. Quædam enim propter mortifera Phar-
maca exhibentur. Quædam morlibus Animalium
uenenatorum. Quædam uero aliis Passiōibus: quæ
ex uitioso uictu contingunt: auxiliantur. Quædam
autem tres profitentur utilitates: sicuti illa: quæ The-
riaca uocatur. Quam composuit Andromachus re-
pudiata Mithridate: quæ et ipsa ab eo qui eam com-
posuit. Nomen accepit. Ex qbus Galeni uerbis duo
maxime elicimus: non modo in Viperæ morsu: sed
etiam in multis citra uenena passionibus Theriacã
esse Methridate potioem: et præterea solam Andro-
machi compositionem simpliciter Theriacam no-

Alia inter Ga-
lenū et Auicē.
discordia.

Quid Anti-
dotus et eius
differētiæ.

Sola composi-
tio Androma-

chi Theriaca minari: alias autem compositiones non Theriacas:
simpliciter no sed Antidotos tantummodo nuncupari. Quam iti
minatur. dem nominis differentiam possumus ex multis aliis

Galenus lib-
ro .xi. de sim-
plici medicia.

apud Gal. locis demonstrare: sicuti ex illo: quem p
initia nostræ disputatiōis ex libro .xi. de simplici me
dicina citauimus: quum de Viperis ad Theriacæ cō
positionē eligēdis sermo haberetur: de quibus Gal.
ita scriptitauit. Tutissimum autem est cauere Vipe-
ras: quas in talibus locis scilicet aridis et falsuginosis
uenantur: siue ad usum cibarium: siue ad Pharmaci
compositionē. Quale est istud celeberrimū: quod
omnes medici Theriacem nominant. In libro etiā
de Theriaca ad Pisonem plane Gal. ostendit nul-
lam fuisse ante Andromachum Antidotum: quæ
Theriaca diceret: quāuis esset et illa cōpositio: qua rex
magnus Antiochus contra omnia Animalia uene-
rata usus dicit: et altera Mithridates a Rege Mithri-
date: cuius fuit inuentū appellata. Ita .n. de Mithri-
date Rege et de Antidoro ab eo inuenta libro: quo
diximus: Gal. scribit: Inquiūt .n. q̄ et Mithridates
ille bellator magnus Theriacā quidē nō assumpsit
(nondū .n. erat) sed alterā multæ mixturæ Antidotū
q̄ et ipsa ab eius noie uocitaē. Quod si (ut iqt Gal.)
tēpore Mithridatis nondū erat Theriaca: neq̄ etiā
Antiochi Theriaca fuit: q̄ longe a tate præcessit. Si
quis uero mihi Pliniū obiciat: ut sane animaduerti

in quodam libello de Serpentibus edito mihi fuisse
 (meo tamen supresso nomine) latenter obiectum fa-
 cientem de Theriaca Antidoti mentionem: uel plus
 me Galeno credere ubi de nominibus græcis præfer-
 tim medicinalibus agitur: uel neq; Plinium (si uer-
 ba eius diligentius inspiciantur) quicq; a Gal. dissi-
 de re: respondebo. Quum .n. Plinius circa finem libri
 uigesimi de naturali historia unã compositionẽ re-
 tulisset: quæ cõstat ex Serpillo. Opoponace. Milio.
 Trifolio. Anithi et feniculi. Anisi. Ami. Apiiq; se-
 minibus: et farina Erinacea. Postmodum ita subiũ-
 git. Hæc Theriaca magnus Rex Antiochus aduer-
 sus omnia uenena usus traditur. Quasi idem uolue-
 rit Plinius de hac compositione: quod etiam Gal.
 de Mithridate Antidoto dicere: licet nondum foret
 tempore Antiochi: sicuti neque Regis Mithridatis
 Theriaca Antiochum: tamen compositione antea
 scripta pro Theriaca usum: sicuti etiam sua cõposi-
 tione Mithridates. In eandẽ sententiã Auic. de Mi-
 thridate Antidoto loquẽs illa protulit uerba: q̄ et
 supra recitauimus: q̄ ante Andromachũ cõpositio
 Mithridatis fuit Theriaca magna i multitudine iu-
 uamẽti. Theriaca ergo Diatessarõ eatenus et ipsa di
 Theriaca: q̄ tenus uicẽ supplet theriacæ et Alliũ eadẽ
 Diatessaron.
 rõne Rusticorũ Theriaca aliquãdo a Galeno noiat
 Alliũ Theria
 quia quum theriaca Rustici careant: Alliõ utuntur
 ca Rusticorũ

uice Theriacæ. Galenus etiam eodem de Theriaca
 ad Pisonem Libro quum multa de Antidoto Mi-
 thridate dixisset: et modum quo eius compositionē
 Rex Mithridates inuestigasset: edocuisset. Postmo-
 dum illa uerba subiunxit. Postea uero Androma-
 chus Neronis Archimedicus quædam addēs. Quæ-
 dam autem et adimens scilicet de Mithridatis cōpo-
 sitione (de ea enim fuerat sermo) fecit eam Antido-
 tum: quæ Theriaca nominatur: miscens una cū ali-
 is non paruam Carnis Viperarum portionem. In q-
 bus uerbis Gal. innuit: et solam Andromachi com-
 positioem Theriacam simpliciter nominari: et cau-
 sam pariter ostendit: ob quam præcipue ipsa ex om-
 nibus aliis Antidotis Theriaca uocetur: Carnis ui-
 delicet Viperarum commixtionem. Nam si a sola:
 quam præstat contra morsus Serpentum: utilitate
 idem nomen indispiceretur: tunc ante inuentionē
 Theriacæ Theriaca fuisset: quū Antidotus Mithri-
 dates ad eosdem morsus Viperino tantum excepto
 non minus ualeat: immo ad quosdam ex eis multo
 plus: ut loco superius allegato Gal. iquit: q̄ Theria-
 ca. Alexander quoq; ultimo primi libri Problema-
 re: in quo quæritur cur his quos Dipsas momorderit:
 cum siti preamatur intolerabili: Theriaca tamen: q̄
 calida est et sicca: nihilominus sitim sedet. et nō ma-
 gis exaueat. Manifestum se facit ex suo Sermone

Alexander ul-
 timo primi li-
 bri problema-
 re.

de Theriaca simpliciter prolato unam tantum existi-
masse Antidotum Theriacam nominari quæ in sua
Viperas recipit compositura. Si quidem in solutiōe
Problematis circa finem ait: Carnes Viperarum ali-
is simul medicinis: quæ in Theriaca ponuntur: ad-
mixtas uim habere naturalem cōtra omnia Anima-
lia uenenata et exitialia Pharmaca resistendi. Ex quibus
etiam Alexandri uerbis illud cōstare potest: nō
Carnes solas Viperinas: uel etiam oleo et anitho cō-
ditas: sed cum aliis pluribus Medicinis plusquā sexagi-
ta numero in unam quodammodo naturam con-
fuis id quod uult etiam libro de Theriaca ad Pifo-
nem sapius a nobis allegato Gal. tantam habere cō-
tra omnia uenena: sed præcipue Viperæ potestati.
Quare ut ad Trociscos theriacos: a quibus nostra
cepit disputatio reuertamur: quum non haberent
ipsi maiore quā Carnes Viperinæ: a quibus sola simi-
litudine superabundat contra Venena efficaciam. Si quidem
hæc non ad uim Carnium augendam: sed potius
ad Trociscorum formatiōem superaddita:
non sunt iidem Trocisci ab utilitate quam ferunt:
sed potius ab ea quæ in ipsis continetur: fera græco
uocabulo Theriaci cognominati. Alicuius occurreret
quæstio cur non et Carnes ipsæ per se Theriacæ
dicerentur. Quæ quidem quæstio illis est insolui-
bilis: qui solam eius nominis causam assignant utili-

tatem: nobis autem facillima: qui nō ūsum: sed potius id quod continetur assignamus. Carnes si quē Viperinæ non se ipsas continent: sed potius in alteris continentur. Idcirco non consuevere medici carnes Theriacas: sicuti Trociscos Theriacos: et sales quoque Theriacos: qui et ipsi ex carnibus Viperinis quibusdam aliis additis cōficiunt: appellare. Quod si quis sprete loquendi cōsuetudine Viperæ carnes uelit etiam Theriacas nominare: sciat se nihilo plus quā Viperinas significaturū: uel saltem usum uocabulo ualde generali omnē medicinā: quæ quo uis modo possit contra aliqua uenena prodesse: significante. Ne autem multum ex nominis ambiguitate laboremus: sciendum est tres esse (ut antea diximus)

Tres Antidorū species.

Antidorū species. unam: quæ ualet contra Pharmaca mortifera: quæ scilicet uel per cibum: uel per portionem assumpta hominem interimūt. Alterā: quæ prodest contra morsus quorūdam Animalium uenentorum: ueluti Canis rabidi: Scorpionis: Phalangiorum: et Viperarum: et tales Antidotos (ut inquit Gal. suo de Antidotis libro) Medici iuniores: quorum unus fuit Asclepiades: soliti erāt Medicamenta Theriaca nominare. Tertia Antidorū species est: quæ morbis ex uictu prauo contractis auxiliatur. Si qua uero Antidotus: ut illa: quam instituit Andromachus: omnibus malis (quæ diximus) opitulatur:

hæc nõ Theriacum Pharmacum: sed Theriaca sim-
 pliciter nominatur. Quo circa Gal. quum eodẽ de
 Antidotis libro de multis Antidotis faciat mētionẽ
 quæ contra medicamēta mortifera et morsus uena-
 torũ animalium mire proficiunt: sicuti de Mithridate
 Athanasia ambrosia Philippi Macedois: et Antido-
 to ex sanguinibus: et altera ex sinco nuncupata: nul-
 lã tamẽ ex his putat Theriacæ nomine insigniendã
 sed tantum Andromachi compositionẽ: quã non
 Medicinã Theriacã: sed Theriacã simpliciter no-
 minat. Si uero Arabes et quidam latini plusq̃ oportet:
 aliquando Arabibus credentes fusiũ utuntur
 hoc nomine Theriaca. Nos in græco uocabulo ma-
 iorẽ Græcis auctoribus fidẽ adhibendã iudicamus.
 Quãquã et ipsi Arabes (si ea quæ diximus supra de
 Theriaca Antiochi: de Theriaca Diatessaron: et Al-
 lio Theriaca Rusticorum memoria repetãt) facile pos-
 sunt in unã cũ Græcis concordia reuocari. Et si enĩ
 secũdo Canonis capite de squilla Auic. dicat q̃ est
 Theriaca uenenosis: et d̃ Opoponaco pariter quod
 Theriaca Aristologia ad puncturas bibitum est Theria-
 ca: et similiter eius succus. Idem tamen Auic. fatetur
 eodẽ in libro impropria esse locutionẽ quũ simplex
 Medicina Theriaca dicitur: Quoniã (ut inquit) no-
 mē Theriacæ dignius attribuitur medicinis artificia-
 libus: id est: Compositis: et nomē Bezaar singula-

Differentia in
 ter pharmacũ
 Theriacũ et
 Theriacã sim-
 pliciter.

Maior í Græ-
 co uocabulo
 Græcis fides
 q̃ Arabibus
 adhibenda.

Impropria lo-
 cutio quum
 simplex medi-
 cina Theria-
 ca nominant̃
 auctore Auic-
 cenna.

Bezaar apud
Arabes idem
quod Alexi-
pharmacum
apud græcos.

Afclepiades
Medicus.

Nicolus Flo-
rentinus non
recte de Beza
ar et theriaca
determinat.

ribus cadentibus secundum naturam. Licet alias idē
Auic. Bezaar cum Theriaca uideatur confundere:
scribens in hunc modum. Albezaar et Theriaca sūt
omnes medicinæ quarum proprietas est/ ut confer-
uent sanitatem: et uirtutem ī spiritu/ ut expellat no-
cumentum ueneni a se . Mihi uero uidetur nomen
Bezaar apud Arabes significare idem : quod apud
Græcos Alexipharmacum: quod est uocabulum ge-
nerale ad omnia remedia: siue contra morsus aīaliū
uenenosorum/ siue contra uenena mortifera / sicuti
aconitum/ argentum uiuum/ atq; similia/ quæ uel p
cibus/ uel potiones nostris corporibus inferuntur.
Pharmacum autem Theriacum/ seu medicina Te-
riacalis (ut medici iuniores loquuntur) tantū ad mor-
sus Serpentum (ut supra diximus) ex Afclepiadis me-
dici autoritate accōmodatur. Quod etiam ipsum in-
dicat nomen a Theriis: id est/ animalibus ueneno-
sis deriuatum. Simpliciter autem Theriacam Gale-
nus (ut diximus) nominat solam Andromachi com-
positionem. Quare (ut opinor) Nicolus Florētinus
non satis recte de eisdem nominibus Libro quarto
capite de medicinis Bezaaralibus determinauit/ scri-
bens hæc uerba . Videre potes q̄ ista duo nomina
Bezaar et Theriaca tripliciter possunt sumi (ut in-
nuit Serapio in simplicibus capite de lapide Bezaar)
uno modo largissime pro omni Medicina princi-
paliter

paliter: uel secundo faciente ad liberationem a ue-
nenis. Alio modo large pro medicinis Bezaaralibus
supradictis: et tertio modo stricte: uerbi gratia. The-
riaca pro Theriaca ipsa: quæ est una Cōfectio dicta
Theriaca magna/ uel liberans / et dicitur Theriaca
Galeni: et est illa: in qua igreditur Caro Tiri: et nō
propterea (ut multi accidunt) uocata est Theriaca.
Immo propter suæ uirtutis Theriacalis excellentiã
nomen generis sortita est: et suo nomine meruit ap-
pellari: et est de qua intelligitur: quum absolute pro-
fertur: et consimiliter Bezaar stricte sumptum dicitur
de quodam lapide qui præ excellentia suæ Bezaara-
lis uirtutis nomine generis consimiliter uocatus est.
Hæc quidem Nicolus: ex quibus uerbis apparet ip-
sum quoq; ista duo nomina Bezaar siue Alexiphar-
macum cum Theriaca confundere. Quum tamen
Bezaar apud Arabes: sicuti Alexipharmacum apud
Græcos sit tam medicina simplex q̄ etiam compo-
sita. Theriaca autem tantum composita: et non quæ-
cunq; sed quam Andromachus dicitur composuis-
se. Quare neq; largissima: neq; larga acceptio The-
riacæ apud ipsum recta est. Tertia uero arctissima:
et ipsa ob id potest improbari: quoniam Theriaca
ita accepta non est Gal. Theriaca: sed Andromachi
potius. Videtur autem Nicolus nimium Auicennæ Nicolus nimi-
falso Galenū calumnianti credidisse: q̄ frustra An- um credidit

Auicennæ fal-
fo. calumniari subtrahendo cōmutasset; nulla uidelicet ductus ne-
Galenum, cessitate/ sed solū ut eiusdē Antidoti sibi titulū usur-
paret. Quū tamē Galenus in suis omnibus de The-
riaca Antidoti tractatibusq; maxime probet An-
dromachi cōpositionē; et eā solā (ut sæpe diximus)
nominet Theriacā; tanq̄ omnium aliarum Antido-
torū utilitates cōplectentē; atq; iō ubiq; illā seruare
studeat icorruptā. Quod uero etiā Nicolus illos re-
præhēdit; q̄ Gal. Theriacā ide dictā putāt; q̄ ex Ti-
ri carne conficiat. Forte melius illos repræhendisset/

Nicolus non
animaduertit
se male Gale-
nū repræhen-
dere.
Error Nicoli
et aliorum exi-
stimatiū The-
riacā non a fe-
ris hoc est Vi-
peris q̄ sūt ex
ferarū genere
dictā quas in
sua mixtura re-
cipit; sed quia
qui uerū Tirū non agnouerunt. Non animaduertit
autem uir iste alioquin Gal. doctrinæ studiosus/
se principi Medicorum homini nō minus litteratu-
ra; q̄ etiam Medicinæ arte conspicuo imputare: q̄
male sui Antidoti nomē fuerit interpretatus; et eius
ignorauerit significationem. Ut autem hic Nicoli
error: et aliorum idem existimantium euidentius
appareat; subiiciā Galeni uerba: quæ libro de The-
riaca ad Pisonem ita de eius uocabuli scribit etymo-
logia: Quia uir iste Andromachus. f. (de eo enī sta-
tim antea locutus erat) miscere Pharmaco Theria-
id est: Viperas: quæ sunt ex genere ferarum ueneno-
sarū; excogitauit: nō solum quoniā ad morsus earū
bene cōgruit: Theriaca a nobis dicitur: sed quia ēt
ipsas feras uenenosas Viperas. f. i sua mixtura recipit

propter ambo promptum fit nobis Theriacam no ad earū mor-
 minare. Verum hic error Nicoli: qui tamen (ut uerū sus proficiat.
 fatear) non est error ipsius: sed aliorum sua ætate ce-
 lebris nominis autorum : ex quorum libris accepit:
 forte possit tolerari ob eā: quā uitiatā habemus : ac
 mutilatā librorū Gal. de Theriaca translationē. Gē Gentilis in ex
 tilis autē in expositiōe quinti Canonis Auic. capite positione gn
 de theriacis magnis utrāq; admittit Theriacæ signi ti Canonis
 ficationē: q; uidelicet dicat ab effectu suo cōtra Ser- Auicennæ.
 pentes: et alias Medicinas uenenosas; et a carne Tiri
 nō tū utrāq; in una et eadē Theriaca: sed potius di
 uersis. Ita. n. capite antedicto de Theriacæ noīe scri
 bit. Quum nomē Theriacæ sumit ab effectu : quia
 est cōformis uenenis: Imponitur omnibus medici
 nis cōferētibus ad Venena: et ad difficiles passiones:
 et dicuntur medicinæ Theriacales: siue simplices : siue
 cōpositæ: sicuti Alliū uocat Theriaca Rusticorū a
 Galeno. xii. Therapeuticæ: et Pira Theriaca Fūgo
 rū: et sic de multis: et sic dicit Tiriaca Diatesarō: in
 qua nō intrat Caro Tiri: et hoc mō sumit nomen
 Tiriacalis Auic. de uiribus Cordis et secūdo Cano
 nis cap. xx. Cū autē hoc nomē summitur a carnibus
 Tiri: cadit solū super Tiriaca illas recipiente: hęc q;
 dem Gentilis. Qui si forte interrogaretur quō Pira
 recte dicantur Theriaca fungorum : quum fungi
 non sint Serpentes . Nomen autem Theriacæ sit a

Theriacis: id est: Serpentibus deriuatum. Non aliud
(ut opinor) ad hoc responderit: nisi quod paulo ante
uerba superscripta notauerat ex cuiusdā Arabis Aza
rangi nomine auctoritate: quod uidelicet Theriaca di
citur: quia confert uenenis Serpentum: et aliarū me
dicinarum uenenosarum. Hoc enim nomen (ut in
quiunt) habet duas partes. Vnam Tiri: quæ signifi
cat Serpentes: alteram ka. quæ significat medicinas
uenenosas. Quare propter secundam partem nomi
nis Theriaca quæ est ka. uidetur Azarangi atque Gē
tili ipsum sequenti Pira recte dici fungorum: qui
sunt ueneni Theriacā. Pudet me aliquando quū
Celebres in arte Medicinae uiros circa medici
uiri pueriliter nalia nomina tam pueriliter aberrare. Quāquā uti
aliquando ab nam usque ad nomina eorum errata terminarentur:
errāt: nō solū et non etiam in res ipsas uitæ periculosas præcipita
in noibus: sed rent. Quod in Tiri (sic enim ipsi nominant) carne
etiam i rebus. tam necessaria ad theriacis compositionem Medici
na factum usque ad hæc tempora demonstrauimus.
Quantum uero ad Pira attinet: quæ fungorū The
riaca dicuntur: etiam antea declarauimus: Cur Alliu
a Galeno Theriaca nominetur. Idem autem de Pi
ris est statuendum: quod uidelicet eatenus fungorū The
riaca nominantur: quatenus eundem habēt effectū
cōtra uenenum Boletorum: siue fungorum: quem
contra omnia uenena Theriaca. Quod autem idē

Celebres in ar
te Medicinae
uiri pueriliter
aliquando ab
errāt: nō solū
in noibus: sed
etiam i rebus.

Gentilis inquit: q̄ quando hoc nomē Theriaca sū-
mitur a Carnibus Tiri cadit solum super Theriaca
illas recipiente. Forte rationabilius eadem uerba ita
protulisset. Cadit super uera theriaca: quæ carnes Vi
peræ recipit. Quoniam aliæ compositiones nō sūt
ueræ Theriacæ: sed per quandam Metaphoram ita
cognominantur. Sed etiam ipsa uera Theriaca non
solum a Serpēte: quem recipit: dicitur Theriaca: sed
etiam ab usu: quem affert contra morsus Serpētum.
Quare distinctio Gentilis q̄ aliqua Theriaca a re-
cepto: aliqua ab effectu tantum nominetur: non est
omnino comprobanda: quum nulla sit sine carne
Serpentis uera Theriaca: et illa: quæ hanc recipit du-
plici ratione (ut antea Gal. auctoritate monstraui-
mus) Theriaca nuncupatur. Sed forte tam longa de
nominibus quæstio magis sit Grāmatisstis q̄ Philo-
sophis Medicis ue conueniens. Quoniam (ut in-
quit Gal. et quodā de simplici Medicina loco et plu-
ribus aliis) nō ex uerborum: sed rerum potius cogni-
tione curatio morborum perficitur. Quia tamē du-
dum animaduertimus fuisse nos ī libro de Plinii at
q̄ aliorum Medicorum erroribus inscripto longis
sermonibus super uocabuli Theriaca etymologia a
quibusdam Medicis atq̄ leguleis taxatos: coacti fui-
mus et ipsi nunc primum data nobis occasione ī no-
stri defensionem fieri uerbosiores. Qua simul etiā

Aliæ theriacæ
nō sunt ueræ
theriacæ sola
Andromachi
est ueraa the-
riaca
Distinctio Gē
tilis d̄ Theria
ca nō est om-
nino compro-
banda.

Auicēnæ interpres excusatur : qui Viperam Tirum
(quāuis Therium dicere debuit) aliquando interpretat.
Hunc autem ipsum interpretem ideo excusandum
censuimus: quod putauerimus fuisse errorem Serapionis
quod fuit interpretis uitium . Sed quomodo id cui
quam errori tribuimus: quod neque esse errorem iudi-
cauimus? In eo etenim libro de Medicorum errori-
bus agentes: liberum unicuique relinquimus Serpen-
tem illam: cuius Caro Theriacæ admiscetur: uel Ti-
rum uel Viperam: uel quouis alio liberet nomine ap-
pellare. Qua re Medicos iuniores incessuimus: non
quod Viperam Tirum aliquando nominent: sed poti-
us quod Tirum putarent a Vipera differentem. Quod
Tirum ex Syria usque quererent: quod multo melior in Italia
haberent. Denique quod quod Serpens esset uel Tirus: uel Vi-
pera hactenus uiderent ignorasse. Non fuit hic error
in nomine: sed in re magis. Fingamus. n. Serapionis in-
terpretē fecisse uerum de carne Viperae titulum: et om-
nes illas: quae carni Tiri tribuuntur facultates fuisse in
eadem translatione mutato solo Serpētis nomine Vi-
pera carni contributas. An propterea Medici iunio-
res ex Serapione sciuisent: quamnam aut qualis Ser-
pens Vipera foret: cuius caro tantopere ad usum me-
dicinae commendaretur? non arbitrator equidem. Si. n.
hoc recta existente uerborum Serapionis translatione scire
potuerunt. Cur non aequae idem ex Auic. didicerunt: quod

secūdo Canonis etiā scribit carnis Viperinæ proprie-
 tates insigniores. Cur non pariter ex Dioscoride at-
 q; Galeno eadem de carne Echidnæ uel Viperæ scri-
 bētibus: quæ Serapio d̄ carne Tiri: uel ipso Serapio
 ne utrunq; auctorem super eiusdem carnis uiribus
 allegāte. Ex qua allegatiōe facile percipere potuerūt
 Tirū et Echidnā et Viperā eandē esse Serpētē. Sed
 quum pleriq; eorum quid nomen Viperæ apud la-
 tinos significaret ignorarēt. Neq; qd Echidna i græ-
 ca: quid Tirus in arabica trāslatione importaret: po-
 tuerunt intelligere. Quare de quo sumus nos in no-
 stra ad Alexandrum Agathimerū de Tiro et Vipe-
 ra epistola gloriati. De hoc quoq; nunciure gloria-
 mur: nos primos fuisse qui decennio ante eandē epi-
 stolam editā Tirum et Viperam esse Serpentem : q
 uulgo Marassus: aut Scortio nuncupat̄ docuimus.
 Quod neq; Gentilis: qui tam prolixas atq; subtiles
 scripsit de Theriaca quaestiones antea docuerat. Im-
 mo contrariū in suis scriptis nobis insinuauerat: in
 quibus Tirum ait esse sicco ueneno Serpentem: cu-
 ius oculi a Smaragdo: si hunc lapidē intueant̄ dissi-
 panē. Per Viperas aut̄ nō Tirū non spetialē aliquā
 Serpētis naturā: sed cōmunes tantū Serpentes putat̄
 itelligēdas. Quare sicubi nos Auicēnā notādū cēsui-
 mus: q; Tirū putauerit a Viperā differentē: fecimus
 hoc scdm̄ Gētilis (q; aīa Auic. reputat̄) expositionē.

*Tirus et uipera e serpens
 qui uulgo marassa dicitur*

Neq; Gētilis:
 neq; aliq; ex
 recentioribus
 Medicis ante
 nos qd eēt ti-
 rus: aut Vipe-
 ra docuerunt
 immo contra-
 rium uero in-
 sinuarunt.

Nam quum sensus Auic. ubiq; abstrusi sint: ac quasi imperceptibiles propter auctoris/aut saltem interpretis barbaram obscuritatem: non possumus aliter de Auic. iudicare/ q̄ sicuti is: qui inter ipsius expositores habetur præcipuus/ nobis sua expositione subiecerit. Tunc uero nõ malam expositionem: sed ipsum potius auctorem debemus dånare: quum eidẽ malæ expositioni auctor dederit occasionem/ quod liquido uidemus Auic. fecisse in Viperis/ quarũ multas speties et libro quarto et quinto (ut antea ostendimus) numerauit. Quum tamẽ Vipera sit simplex speties ex Aristotele Nicandro. Dioscor. atq; Gal. Quos etiam auctores uidetur et ipse Auic. ex parte secutus/ ut quum eam notat in Viperis maris ac foeminae ex dentibus differentiam/ quam etiam Nicander atq; Gal. in Vipera simplici spetie notauerunt. Nisi forte Auic. qui Viperam/ quæ speties est/ p genere posuit/ eodem errore peculiarem Viperæ differentiam etiam aliis Serpentibus cõmunicauit. Quẽ sane geminum Auic. errorẽ uidetur Albertus libro xxv. de animalibus imitatus/ ubi post factam secundũ Auic. generis Viperarum in speties diuisionem/ quarum multas ait esse speties alias Alelufati/ alias Querquinas/ alias sitire facientes/ et reliquas/ de quibus se dicturum promittit. Postmodum hæc uerba subiungit. Adhuc autem Serpētibus accidit magna diuersitas in

Auicenna dedit suo expositori Gentili errandi occasionem.

Albertus geminum Auicennæ errorem est imitatus.

fitas in acuitate et hebetudine ueneni secundum sexum masculinum et fœmininum: quibus sint in specie una. Masculi enim pauciores habent dentes: et plus ueneni: et acutius uenenum: quàm fœminæ: et quod dicitur: quod fœminæ deteriores sunt maribus: intelligitur in morsu: in quantum est plurimum dentium morsus earum: hæc quidem Albertus. Forsitan autem non est in omnibus Serpētibus (ut loqui uidetur Alb.) id quod dicit uniuersaliter uerum. Sed in una tantum specie scilicet Vipera. In hac enim Nicand. Diosco. Gal. et Pau. una testantur quod Mares fœminis sunt pernitiosiores: et fœminæ plures: mares autem pauciores habent dentes: non quoscumque tamen (ut etiam circa initia operis diximus) sed caninos tantum. In aliis uero Serpentibus non desunt auctores Arabes: qui contrarium asserant: fœminas scilicet maribus esse peiores. Nam quod ait Alb. hoc intelligendum esse in morsu propter multitudinem dentium. In morsu quidem Elephantum: atque aliarum ferarum: quæ magnos et aduncos habent dentes esset probabile: In serpentibus autem non est acceptandum: in quibus non turba uulnerum: quæ ita aliquando sunt exigua: ut Acus uideatur pupugisse: sed uirus potius maleficum debet attendi: quod potest esse maleficetius: etiam si a paucioribus dentibus imprimatur: quemadmodum in specie Viperina est experientia

comprobatū. In aliis autē Serpentū generibus neu-
trū puto satis haberi exploratū: neq; utrū fœminæ
plures habeāt dentes q̄ mares: neq; utrū sint minus
suo ueneno exitiales: Nam de ueneno (ut antea dixi-
mus) sentētīæ medicorū ambigunt. De numero autē
Dentiū ī aīali Dētiū uideť Aristoteles dubitare: q̄ secūdo de histo-
ria aīaliū libro de Dentibus in uariis Aīalibus agens
scribit hęc uerba. Planos ab acutis disternāt. qui
canini appellātur: ferme utrorūq; participes sūt: q̄
pe qui īfra latiusculi supra acutiūsculi sint, Maribus
dentes plures q̄ fœminis: ut in genere hominū. Oui-
um. Suum. Caprarum pater. In cæteris nullū explo-
ratū est: q̄bus plures. Ex quibus Aristotelis uerbis il-
lud etiam liquete arbitror: quod initio operis cōtra
Aui. diximus aliud esse de Dētibus loqui simplici-
ter: aliud de his: qui Canini appellātur. Nā Caninos
qdē dētes plures esse in Vipera fœmina q̄ ī masculo
Nicand. Gal. et Pau. æginita testantur. De reliquis
autē Serpētibus nihil determinant: sicuti in oībus aīa-
libus Arist. sub dubio relinqt: præterq̄ ī hoīe. Sue.
Oue et Capra. Ad maiorē autē et nostri et interptis
Serapionis: atq; Aui. excusationē p Vipera Tirum
quasi Theriū dicere uoluerit nō ratio interptātis iā
supesse uideť: ut ēt apud Arist. noīe generis licet ali-
quāto pximioris' φ105: scilicet: id est: Serpentis Vi-
peram aliquando intelligi demonstramus. Hęc sūt

De numero
Dentiū ī aīali
bus Aristot.

Aristoteles
nomine gene-
ris aliquando

huius philosophi libro de historia Animalium secūdo utitur pro nomine speciei.
do uerba. Nunc interiorum ordinem persequemur et primū in eo genere: quod sanguine constat: hæc enim ratione summa genera a cæteris differunt: quæ hæc sanguinea sunt: illa exanguia sanguine prædita sunt. Homo et Quadrupedes: quæ Animal ouum ue pariunt: atque etiam Aues: Pisces: Cere: et si quid aliud uacans nomine: quoniam genus non sit: sed species simplex in singulis intelligatur: ut Serpens: ut Crocodilus. Habet autem hic locus in græco Codice maiorem difficultatem: in quo postrema uerba ita scribuntur

hoc est: Sed simplex sit species: ut Serpens: ut Crocodilus. Ne quis forte arbitretur Aristoteli dicere Serpentem: uel Crocodilum non esse simplicem speciem: sed simplicem speciem tantū intelligi. Quare remanet integra dubitatio: quō uterque sit simplex spes. Quū tamē in aliis spes diuidantur. Hanc autē dubitationē Albertus Aristotelis Paraphastes (licet sit forte plerumque: quæ ut nomē Paraphæstis mereatur) super horum uerborū contextu: quæ pauloante citauimus dissimulauit. Alterā tamē de Serpente uidet alibi uoluisse soluere libro .i. primo capite octauo de diuersitate animalium: quæ sunt penes cōmunia genera ipsorum. Vbi ita scribit Animalium autem genera præter hæc non magna

genera dicuntur : quia species multas non continent : sed quædam ex eis simplicia sunt : quæ formalem in se non recipiunt diuisionem : et hæc sunt species ultimæ sicuti homo . Quædam autem per formales differentias diuersos modos : sed non habent propria nomina speciesierum : quæ nota sint nobis . Dehinc paucos post uersus illa uerba subiugit . Adhuc autem genus Serpentum est unum de generibus simplicibus aialium non ideo quod non diuidatur in species : sed quia nomina speciesierum subalternarum non sunt nobis nota . Tirus

Serpens est simplex genus ut homo secundum Albertum

tamen et Vipera nota sunt nobis . In his quidem uerbis Albertus innuit Serpentem esse simplex genus : sicuti homo : alia tamen ratione : non quia scilicet non diuidatur in species : sed quia illæ : in quas diuiditur : uacant nomine : præter Tirus et Viperam . Talia autem dicere nescio cui minus quam Alberto conueniat : qui præter Tirus ac Viperam libro , xxv . ubi de Serpentibus agit : tot species Serpentum nominat subalternas : sicuti Aspidem / Cerastem / Situlam / et si quas alias frustra multiplicauit . Sed neque propterea aliquid dicitur simplex genus / quia speciebus eius subalternis sua desint nomina . Immo secundum Aristoteli . libro primo de historia animalium capite illo unde hæc diuisionem simplicis generis uidetur Alb . accepisse contrarium potius apparet . Nam tale genus quod diuidi quidem potest in species : sed nullis nominibus distinctas

Quare simplex Galenus dicitur apud Aristotelem .

as frustra multiplicauit . Sed neque propterea aliquid dicitur simplex genus / quia speciebus eius subalternis sua desint nomina . Immo secundum Aristoteli . libro primo de historia animalium capite illo unde hæc diuisionem simplicis generis uidetur Alb . accepisse contrarium potius apparet . Nam tale genus quod diuidi quidem potest in species : sed nullis nominibus distinctas

simplici opponitur generi: ut simplex genus ibidem
 accipit Arist. pro simplici scilicet spetie: hoc est spe-
 cialissima: quæ in aliis speties non diuidit/ ut homo.
 Hæc. n. sunt Arist. loco: ex quo diximus Alb. suam
 generis simplicis sumpsisse diuisionem/ uerba. Reli-
 quorum animantium genera nulla præterea ampla
 intelliguntur. Vnum enim quod plura contineat:
 nullum est/ sed aut simplex est/ nullis ipsum specifi-
 cis euarians discriminibus/ ut homo/ aut diuidi qui-
 dem potest in speties: sed nullis nominibus distin-
 ctas. Adhuc si carenria nominum in spetiebus face-
 ret generis simplicitatem/ tunc hæc non natura/ sed
 nostro potius arbitrio cōsisteret. Quū nomina im-
 ponātur ad placitum: ut uult Arist. suo de interpre-
 tatione libro. Arist. etiam Serpentem non ait eē sim-
 plex genus/ sed simplicem spetiem. Quare nisi p Ser-
 pentem/ aut Viperam/ aut aliquam alteram spetiem
 spetialissimam itelligamus / dubitatio proposita erit
 isolubilis. Quod uero $\frac{1}{2}$ φ105: id est: Serpentis no-
 mine apud græcos per quamdam Exochen Vipera
 intelligatur. Possẽm multis exemplis apud Nicãdrũ
 Opianum/ atq; Andromachum in Elegis/ quos Ne
 roni Imperatori de Theriaca nũcupauit / ostẽdere
 nisi uereret de rebus tum ad Philosophum; tum ad
 Medicinã præcipue atinentibus scribens/ uideri nõ
 adeo Medicos: quantum Poetas allegare: quoniam

Nicãder/ Opi-
 anus et andro-
 machus i Ele-
 gis.

auctores antedicti non soluta : sed numeris astricta
Paulus ex cuius uerbis recē
tiores Medici possūt admo
neri quot sūt in Auicennæ
scriptis erro
res.

oratione scripserunt. Quare unum tantum ex Paul
lo medico nobilissimo exemplum sat erit in mediū
adducere: quod Medicis non erit inutile: quoniam
uel hoc uno exemplo cōmonebuntur: quot passim
sint in Auicennæ libris errores. Docet Paulus com
ponere medicamen ad strumas: quas uulgo Scrofu
las appellamus: in hunc modū: Serpentē mortuū in
ollam concito illitam Gypso: et da ad comburendū
in fornace: ac Serpētis cinerē misce æquali portione
cum feno græco: mox cum melle confice : et utere.
Hoc idem medicamentū (ut inspicere licet) ex Paulo
acceptū: sed aliqua in parte (ut solet) deprauatū: ita
Auic. notauit. Sumatur Serpēs mortuus: et proiicia
tur in uas lutuatum luto sapientiæ : et dimittatur ī
furno de lateribus: deinde cōficiatur cū æquali quā
ritate sui aceti permixti cū melle secundū medietatē.
Hæc quidē Auic. qui pro Gypso male lutum sapiē
tia posuit: quod non est Gypsum: ut cōstat ex Di
ni in hæc uerba expositione. Quam tamen Dini ex
positionē. Nos nō improbamus . Sed alterā potius
in qua scribit Serpētes in cōmuni ex auctorū : quos
tamen nō allegat opinione habere proprietatem: ut
nō pmittant augeri scrofulas. Ego autem puto per
Serpentē apud Paulum et Auicennā etiam: qui idē
medicamentum accepit a Paulo: debere intelligi: nō

Altera Dini
expositio im
p robatu r.

quãcunq; Serpentem: sed Viperam magis: quæ (ut restatur Dioscorides) strumas : seu Scrofulas augeri prohibet. Verum quãtum ad hoc attinet error Di- Error Auicennæ.
ni expositoris proprius potest existimari. Alter uero est ipsius Auic. qui dicit Serpentem in furno assatam debere permisceri cū æqualitate sui aceti. Quũ tamen apud Paulum non fiat de aceto mentio: sed Cinere potius: qui ex Serpentis assatione in fornace relinquitur : Qui etiam Cinis secundum ipsum debet non cum aceto: sed cum fœno græco æquali portiõe misceri: et demũ cum melle confici. Quare quũ nesciret Dinus Auic. expositor diuinare quod nã esset Serpētis acetũ: hũc Scrupulũ intactũ de idu- Aicenna secũdo canonis
stria prætermisit. Clarius tamen de hoc aceto Serpētis Auic. secundo canonis cap. de Serpente locutus est: ubi ita scribit. Quum cutis eius scilicet Serpentis (de Serpente enim loquitur) in uino coquitur et distillatur in aurem: sedat dolorem eius / et colluitur os ex aceto / in quo cutis eius decoquitur / ad dolorem dentis . Verum quia medicamentum est Pauli non acetum / sed cinerem potius accipi præcipientis . Rectius puto idem medicamentum ex cinere et melle cum fœno græco (ut diximus) confici / quando et apud Auicen. Serpens mortuus non in aceto decoquitur / sed in furno de lateribus (ut ex uerbis eius apparuit) quæ potius Serpētis assationẽ / q̃

Error Dini
ex errore Auicē
cēnæ emana-
uit.

acetum uel aliud aliquid nobis insinuāt . Quē autē
dixi proprium esse Dini Auic. expositoris errorem:
forte poteramus ipsi Auic. in primis ascribere . Ipse
enim est / qui secundo canonis capite de Serpēte (eā
de qua diximus Viperæ carnis ad prohibendum au-
geri scrofulas facultatem) nō Viperæ Serpēti spetiali
sed potius Serpētibus in cōmuni uidetur assignare:
Quanquā nō unā tātum Viperæ proprietatē / sed
plures alias eodem capite Serpēti simpliciter Auicē.
ascribat / ut quum statim ab initio scribit / q̄ ex Ser-
pēte coctum cum aqua / sale / et acceto administrat /
et additur ei quādoq; oleum / et administratur eius
sal / qui est in uirtute carnis. Hæc autem Dios. Gal.
et Pau. et Pli. apud nos nō de omni Serpētis spetie
sed tātum de Viperā tradiderūt / ex cuius carne salē
(quem diximus) a Græcis Theriacum / a latinis autē
Viperinum nominatum cōfici docuerūt / habētem
æqualem (ut inquit Auic.) cum Viperina carne po-
testatem. Sal autem huiuscemodi / sicuti et Trocisci
Theriaci / ex Viperā tātū fit . Quare nō recte Auic.
quod unius ē Serpētis spetiei peculiare / id omnibus
tribuit. Nam q̄ de Serpēte in uniuersum et non de
aliqua eius spetie statim ab initio loquatur: eiusdem
Auic. indicāt uerba quæ sequūtur ita se habētia. Nos
uero Serpētum spēs libro quarto dicemus (quasi ha-
ctenus fuerit de Serpēte i cōmuni locutus) et carne
eorum

Auicēna qđ
unius Serpen-
tis speciei est
peculiare om-
nibus tribuit.

eorum quātum ad usum Medicinæ pertinet. Libro autem postmodum quarto singulas eorum speties sit distincturus. Demū omnia uerba: quæ deinceps hoc capite de Serpentis carne subiungit : ut ϕ exicatio eius est fortis: sed calefactio non uehemens: et omnes deniq; effectus ac proprietates: quæ sub eodē uerborum contextu de Serpente communiter accepto ab Auic. referuntur: sunt quæ a Dioscor. Gal. Pau. et Pli. pariter solum de Vipera cōmemoratur. Circa tamen finem eiusdem capituli Galenum Auic. citat: non de Serpente simpliciter : sed de Vipera ita scribentem. Quod quando accipiūtur fila plurima: et proprie tincta ex sanguine muricis: et strangulat eis Vipera : et inuoluitur unum eorum in circuitu colli habentis apostemata uuæ et Gutturis: apparet ex eo iuuamentum maximum et mirabile . Ex qua quidem citatione merito quispiam possit suspicari Auic. in hoc secundi canonis capite: sicuti in quarto et quinto libro Viperam non pro spetie simplici : sed pro genere potius ad multos Serpentes communi posuisse: quum tam de Serpente: q̄ etiam de Vipera indiscrete loquatur. Vnde nō paruus fiet in artibus operibus error. Si medici ducti Auic. auctoritate æque cuiuslibet Serpentis alterius: sicuti Viperae carne tum ad Scrophulas : tum ad alias etiam utantur ægritudines. Quando uel Dinum tam celebris no-

Error Dini.

minis medicum lapsum hoc Errore deprehēdimus in ea:quam supra notauimus:uerborū Auic. expositione. Et hæc quidē de erroribus tū Auicē. tū Dini eius expositoris circa medicamenta sint obiter a nobis explanata nullam uolentibus:ut sumus circa operis initia præfati:iuuandæ uitæ prætermittere occa-

Omnes error Auicē. ppter magnā hoīs auctoritatem est uita humana periculosus. sionem. Nullus autem est error apud Auic. qui propter magnā uiri hæc ætate auctoritatem non sit hominū saluti periculosus. Tunc uero etiam periculosior quū de medicinis agitur:quæ ex Serpētibz assumantur:possunt non sine periculo iudicari:nedū ubi cōtingit circa ipsas delinquere: Qd si uolumus illū:cui sæculum nostrum dedit in medicina principatū:a tāto errore defendere:dicere oportet et ipsum capite secundi canonis antedicto per nomē Serpentis Viperam spetialem Serpentē intellexisse. Sed hoc est quod dudū probare intendebamus: Viperā apud Medicos:sicuti apud Philosophos nomie generis aliquando significari. At neq; alter apud Aristotelem. An licet Crocodilus sit simplex speties:in quo Albertus Aristoteli manifeste cōtradixit. Nam licet proprio in loco dubitationem:quæ super hoc animali etiam oriri poterat(ut antea diximus) Albertus dissimulauerit:paulo tamen post secundo itidem de historia animalium libro:ubi Arist. de duobus loquitur Cro-

Alter Scrupulus apud Aristotelem. An sit speties simplex.

neris aliquando significari. At neq; alter apud Aristotelem. An licet Crocodilus sit simplex speties:in quo Albertus Aristoteli manifeste cōtradixit. Nam licet proprio in loco dubitationem:quæ super hoc animali etiam oriri poterat(ut antea diximus) Albertus dissimulauerit:paulo tamen post secundo itidem de historia animalium libro:ubi Arist. de duobus loquitur Cro-

codilis in hac natura cōmunicantibus: q̄ unum simplicem habent uentrem aut Canino: aut suillo similem oblitus (ut uidetur) priorum uerborum Aristo. Quibus Crocodilum esse simplicē sp̄tiam pronunciauerat. Quum postea uideret eundem Aristotele (loco quo diximus) utrunq; Crocodilū nominare: putauit ipsum per utrunq; Crocodilū duas Crocodili sp̄s intelligere: Quarum altera uocatur arabice tencea: altera hardum. Genus autē ipsum Tefarach. Nescio autem quomodo Tencea possit esse species Crocodili: quum id illi desit: quod maxime specificat: Crocodilum scilicet mouere mandibulam inferiorem: ut de Tencea Libro. xxiiii. etiam Albertus testificatur: et nos postea auctoritate Aristo. sumus demonstraturi: q̄ hanc mouendi mandibulam inferiorem proprietatem uni tantum inter omnia animalia tribuit sp̄tiae: quæ Crocodilus simpliciter: uel Crocodilus fluuiatilis nominatur. Ego itaq; existimo Aristo. (nisi uelimus ipsum sibi ipsi in eodem libro repugnare) per utrunq; Crocodilum loco quo diximus: intelligere fluuiatilem atq; terrestrem: qui licet in uentre conueniant suillo: aut Canino simili: in multis tamen aliis naturæ proprietatibus: Sed præcipue magnitudine discrepant. Et quod maxime naturam Crocodilinam (ut diximus paulo ante) specificat: mouere scilicet mandibulam inferiorem

*uni solum est at q̄ inferius
mandibula mouet*

Aristoteles p/ mo d̄ historia animalium Plinius libro octauo de naturali historia

hoc soli inest fluuiatili Crocodilo auctore Aristo. primo d̄ historia animalium libro: et Plinio quoq; Libro octauo de naturali historia: ubi unam t̄atum nominat sp̄etiem Crocodili: cui hanc tribuit mouē di mandibulam inferiorem proprietatē: licet postea libro uigesimo: ubi uult distiguere medicinas: quæ partim habentur ex Crocodillo fluuiatili: partim ex terrestri: duo dicat esse genera Crocodilorum: alterū aquatile: alterum terrestre: in quo eatenus est Plinius audiendus: quatenus uelit utrunq; esse proprii generis Crocodilum: et non sub uno et eodem genere proximo: quod Crocodilus nominetur: duas sp̄eties alteram terrestrem: alteram fluuiatilem contineri. Nam sicuti Equus fluuiatilis æquiuoce equus nominatur: et Canis marinus non est uerus Canis: sed per quandam similitudinem Canis appellatur. Ita et Crocodilus terrestris dicitur Crocodilus. Quāq; neq; ille Canis simpliciter: neq; hic Crocodilus simpliciter nuncupentur: sed hoc totum marinus Ca-

Scincus ē sui generis Crocodilus secundū Dioscoridem.

nis et terrestris Crocodilus. Sicuti Scincus ppter eādem quam cōtinet Crocodili fluuiatilis similationē solum Crocodilus terrestris nominatur: Et est (ut inquit Diosc.) pprii generis Crocodilus. Plinius quoq; eundem Scincum libro. xxviii. dici a quibusdam terrestrem Crocodilum testificatur. Quē tamē ipse Libro octauo non Crocodilum esse dixit: sed tantū

similem Crocodilo. Quo circa Galenus libro unde Galenus de
 cimo de simplici medicina: ubi de stercore Crocodi stercore Cro-
 li terrestris uerba facit: in hunc modum exorsus est. codili terre-
 Terrestrium autem Crocodilorum horum paruo- stris.
 rumq; et humi repentium stercus/et reliqua. Quasi
 ex hoc modo loquendi nobis uoluerit Gal. signifi-
 care Crocodilos terrestres non esse ueros Crocodi-
 los/ sed tantum paruos et humi repetes Crocodilos.
 Sicuti Pigmæi non sunt homines proprie: sed tantū
 hominibus figura similes. In reliquis autem (ut etiā
 uult Alb.) brutis animalibus ad numerandi. Plinius
 etiam (libro quo diximus. xxviii. dicit terrestrē Cro-
 codilum esse quidem fluuiatili similem: multum ta-
 men infra magnitudinem eius. Et eadem scribit de
 excrementis Crocodili terrestris. Quæ etiam Gale-
 nus de stercore paruorum et humi repentium Cro-
 codilorum: q; uidelicet morbos omnes tollit: quo-
 rum natura serpit in facie: nitoremq; reddit. Lenti-
 ginesq; tollit: ac Varos: omnesq; maculas. Est tamē
 hic locus apud Pli. (quātūuis tot passum ferulas) de-
 prauatus/ quem si ego data ex Galeni uerbis occasio
 ne castigauero/ neq; multum abscedam a proposito
 ostendens Gal. et Pli. eadem de Crocodili terrestris
 natura scribentes/ et simul ob hoc fortassis litteratis
 quibusdam Plinii studiosis gratificabor. Verba qui-
 dem Plinii in his: qui habentur impressi codicibus

Locus apud
 Pliniū depra-
 uatus.

ita de Crocodilo terrestri scripta inueniuntur: et ita a Sipontino in Cornucopiis allegant. Alter. s. Crocodilus terrestris illi fluuiatili similis multū infra magnitudinē in terra tantum odoratissimisq; floribus uiuit: ob id intestina eius diligēter exquiruntur: iucūdo nidore referta: Crocodileam uocant: oculorum uitii utilissimā: cum porri succo inunctam: et cōtra suffusiones: uel Caligines. Illita quoq; ex oleo cypri no molestias in facie nascentes tollit: ex aqua uero morbos omnes: quorum natura serpit ī facie. Nitorēq; reddit: Lentigines tollit: ac Varros: omnesq; maculas. Ego autem non intestina: sed excrementa legendum puto: et cōsequēter reliqua quæ sequunt Crocodileā uidelicet et utilissimam quemadmodū latinitas exigit. Neq; n. sunt intestina: quæ propter uires a Plinio numeratas expetuntur. Sed excrementa magis: quibus etiā Galenus dicit Delitias mulierū fecisse pretium: quoniā ipsis nō sufficere tot alia ad illustrandam ac poliendam faciem medicamenta: nisi etiam ad eūdem effectum animalium Stercoribus uterentur. Quod si quis omnino Codicem ad litteram uelit tueri: et intestina legere: non excrementa: tunc nihilominus fateri oportebit eadem intestina non propter se exquiri: sed propter excrementa: quæ in ipsis continentur: et per nidorē rem ipsam odoratam intelligere: fiet necessarium. Quam postea sub:

iungit Plinius Crocodileã uocari. Neq; uero admodum est admirãdum Stercus eius animalis esse odoratum: quod odoratissimis floribus uiuit. Ita. n. natura fert: ut excremẽta eius odorem sapiant: cuius sunt excrementa. Hæc autem de Crocodilis sint ex superabundanti huic operi a nobis inserta probare uolentibus contra Albertum Crocodilum nõ esse genus ut ipse existimat: sed simplicem spetiem: quemadmodum Aristo. sentit: quæ tamen probatio non fuit extra totum operis institutum: in quo nõ solum de Dipsade: sed pluribus aliis Serpentibus tractare intendeuamus: cum quibus Crocodilum morsu uenenato conuenit: ut medici testantur: qui de eo inter alia animalia suo ueneno homini noxia meminere: licet Aristoteles libro septimo de historia animalium contrarium uideatur sentire id uirus homini tantum non obesse / cæteris animalibus exitiale. Sic enim libro allegato Theodoro interprete scribit. Canes tribus laborant morbis Rabie. Angina. Podagra facit Rabies furorem / et quæ momorderint omnia rabiunt excepto homine. Hic autem locus magnas contentiones inter me et quosdam grãmaticos et medicos illis fauentes excitauit. Si quidem ego primus fui / qui locũ hunc apud Aristotelẽ esse mendosum / et omnino castigandum iudicauĩ parua tamen litura una tantum aut altera littera com-

mutata πρὸς ἄλλο scilicet legendo pro πλὴν ita ut prius
homine non excepto homine fuerit interpretandū
siquidem hominem morsum a Cane rabido nulate
nus rabire est in propatulo falsum . Tardius autem
quā reliqua animalia eodem morsu tacta in rabiem in
cidere longa disertatione contra antea dictos Gram
maticos Medicosque probavi amplissimo in Ecclesia
Romana Cardinali Alexandro Pharnesi nuncupa
ta. Quāuis autē hęc Græci codicis castigatio a me
primum excogitata: plurimam habeat probabilitatē
quoniam ei non minus ratio quā experientia cōsentit
non tamen ita illi confido: ut pro firma sentētia ha
bendam iudicem/quin ea primum publicata omnes
litteratos et egregie eruditos admonui/ si quid meli
us possēt cogitare/ quo fidē græci Codicis et Theo
dori translationem tuerentur se non minus mihi quā
Theodori manibus placituros . Ego quoque ut hoc
ipsum agerem/ ut Græcā scripturā scilicet et Theo
dori translationem retinerem sapius laboravi/ et ua
rios modos/ quibus id fieri possēt/ excogitavi. Vnus
autem inter cæteros probabilior occurrebat . Si talē
sensum uerbis Arist. siue græcis/ siue latinis accōmo
daremus . Non ideo hominem excipi / quia nullus
homo rabiatur/ sed quia non omnis/ quasi species hu
mana habebat hęc præceteris prærogatiuam / quod ali
qui in ea sunt tali natura præditi / ut etiam a Cane
rabido

rabido morſi non tamen rabiunt: quod nulli alii ani-
mantium generi natura conceſſit. Omnia enim (ſi
Ariſtoteſi credimus) quæcunq; Canis rabioſus mo-
morderit: rabiunt: præter hominem. Quoſdam aut
homines eſſe: qui morſi a Cane rabioſo non rabiunt
indicio ſunt Pſylli in Lybia: Marſi in Italia: qui ita
Canis rabidi: ſicuti Serpentium uenenum non ſenti-
unt: et quod magis mirere hanc eandem ſecuritatem
quodam Cantamine: quod Zurmare uocant: ſe aliis
hominibus largiri poſſe promittunt. Ex Ruſi etiã
ſcriptis ac poſſidonii habetur hiſtoria quendam phi-
loſophum morſum a Cane rabido tam cõſtanti fu-
iſſe animo ac ſtabili ſapientia: ut ſuam in hoc firma-
uerit opinionem nullum poſſe eſſe Cani cum balneo
commertium: quæ in eo ſibi repræſentaretur: ſicuti
et aliis: qui ex eodem morſu aquarum formidine ca-
piuntur: putantes ſe in illis uidere Canem: atq; ita Phi-
loſophum ea mentis perſeuerantia fuiſſe ſeruatum.
Sed quid uetat etiã alios homines: ſiue philoſophos
ſiue non philoſophos ſimili tamen ratiocinio poſſe
ſaluari: quæ ratiocinandi facultas cum omnino bru-
tis deſit. Nil mirum ſi bruta omnia: quæ Canis rabi-
dus momorderit: rabiunt: et ex rabie intereunt (ut in-
quit Ariſtoteles.) Homo autem qui ſuæ mentis cõ-
pos eſt: aliquando non ſine magno tamen periculo
euadit. Talẽ ſenſum uerbis Ariſtoteſis: de cuius opi-

M

nione disputamus: debere tribui. Suadet etiam Iulius Pollux sui libri: quod Onomasticum inscribitur uolumine quinto: ubi uidetur hunc locum Arist. de Canum morbis uoluisse interpretari: uel ut melius græce dixerim παραφράσειν. Sic. n. scribit. Morbi Canum tres sunt, Rabies. Podagra. Angina. Rabies cum difficultate sanatur. Podagra omnino insanabilis est. Angina agit ad mortem. Quodcunq; autē Canis rabiosus momorderit: iterit. Solus homo nō sine periculo euadit: hęc Iulius Pollux. Cuius uerba si uolumus cū his quæ scribit Arist. de Canibus conuenire: talem habent intellectum: ex omni genere Animalium solam esse humanam spetiem: i qua nonnulli aliquando morfi a Cane rabido neq; rabiunt: neq; ex rabie intereant. Aliud autem quodcūq; Animal ex eodem morfu rabie iterire: cuius rei causa esse potest maior inter hominem et brutum quā inter brutum et brutum naturæ dissidentia. Cui rationi etiam prior nostra Codicis castigatio nitebatur: in qua non præter dictionem exceptiuam sed prius aduerbium temporis legendum censebamus. Modus autem paulo ante tactus: nihil de græca scriptura mutat: et Theodori seruat translationem. Verū neq; hic caret omnino lite ac controuersia. Quis enim ausit affirmare: non reperiri aliquod aliud ab homine animal: quod propter suæ temperaturæ re

pugnantiam æque atq; homo rabiem caninã quan-
doq; non sentiat: quantũuis morsum Canis rabiosi
perpessum? Nicolus sane Florétinus grauissimæ au-
toritatis Medicus testatur de quodam Cane rabio-
so qui iuuenem a se morsum perduxit ad rabiem: et
tandem ad mortem. Anserem tamen cui cutem Ca-
nis idem cum magno profluo sanguinis dentibus
dilanauerat: nullo alio malo præterq̃ uulnere affecit
Iam legentes æstiment quot habeat hic locus apud
Aristotelem difficultates: quas non animaduertetes
quidam amici nostri uisi sunt sibi ipsis magnum de
nobis Triumphum retulisse: nostra improbata (ut
ipsi putarunt, castigatione: et noua excogitata ratio-
ne non ex Aristotelica sumpta disciplina (ut profite-
bantur) sed ex grammatica: quoniam aliũde non po-
terant: frustra conquisita. At qui nostra prima casti-
gatio Codicis omnia illa euitat incommoda i quæ
uerba Aristo. (si ita scripsit) ut in omnibus fere græ-
cis Codicibus scripta inueniuntur/ incurrunt. Neq;
enim est necessarium secundum ipsam omnia bruta
nullo excepto rabire: quæ Canis rabiosus momor-
derit: sed si rabierint: prius homine rabire ppter cau-
sam superius adductam/ propter quam etiam facili-
us contagium patiuntur: et pereunt. Sed de his satis
(ut dixi) longo opere amplissimo/ eidemq; doctissi-
mo sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali Alexã

dro pharnesi pridem dedicato differuimus . Iam tē-
pus adest/ut huic nouo operi finē imponamus/ne si
ulterius progrediatur/uerum Dipsadis titulum ha-
buisse uideatur/ut quod non minorem nimia proli-
xitate sitim lecturis/ḡ suo ueneno tactis Serpens/ sit
allaturum . Vnum tantum uidetur superesse ut si ti-
bi libuerit Lucretia Borgia rerum in naturæ contē-
platione mirabilium diligens perscrutatrix pictura
Dipsadem representari eius imaginem tuæ amplitu-
dini breuibus circūscribamus . Dipsas est Serpēs Vi-
pera nostra minor . Quidam tamen cubitalem esse
tradunt/angustiore ḡ Viperæ Capite . Cauda exte-
nuata/in partibus postremis Lurida . Reliquum cor-
pus maculis rufescentibus uariata . Serpentibus hu-
ius uis atq; natura satis ex supradictis innotuit .

NICOLAI LEONICENI DE TIRO SEV VIPERA AD PRAESTANTEM MEDICVM ALEXANDRVM AGATHIMERVM VENETVM
EPISTOLA.

Ferandus nostra ætate chirurgus insignis
Quum nuper Venetiis Ferrariã rediisset
mibi plurimã tuo nomine salutem est impartitus / multaq; mihi de te / ut de amico et compatre charissimo / atq; olim discipulo dilectissimo curiosius percunctanti / ea retulit : quæ mihi ingentem uoluptatem attulerunt : te scilicet medicinæ artem cum summa laude in patria exercere : atq; ob id maxime probari : q; in eiusdem artis operibus non uulgares iuniorum medicorum opiniones : sed probatissimos quosq; ex antiquis / sicuti Hippocratem et Galenum præcipue sequacis / ac contra aliter sentientes eorũdem sectas auctorum : placitaq; constantissime tuearis . Nouissime autem orta inter medicos uenetos / uiros sane excellentes de Theriacis compositione dubitatione te unum fuisse idem mihi Ferandus asseruit . Qui uulgatam de Tiro Serpente exsiria aduecto opinionem fortiter oppugnaris : et pro Tiro Serpente peregrino Viperam siue Marasium

Italiae familiarem debere recipi acerrima disputatio-
ne contenderis. Addiditque te sapius optasse me ei-
dem disputationi assuisse. Sed quoniam illud non
contigit me insuper tuo nomine rogauit ut quas
super ea opinione quam me sapius Ferrariae proba-
tem audiuisti: quamque tu uerissimam iudicas: habeo
rationes in libro etiam de erroribus Plinii atque alio-
rum medicorum a me breuiter atque succincte perstri-
ctas tibi pleniori oratione exararem: et fortius etiam
quam ibi fecerim meam super eadem re sententiam
confirmarem. Faciam equidem quod petis lubens:
quamuis sciam opus esse arduum atque difficile. Quum
id scripturus sim quod summe auctoritatis in medi-
cina uiris: et multorum quoque opinioni non parum
aduersari uideatur. Sed neque uereri debemus contra
illos ueritatem defendere: qui in suis libris ita pronun-
ciarunt. Quicumque alteri contradicit: si pro uero tu-
endo id faciat: omnis culpae immunem haberi oportere:
neque etiam rude uulgus tanti est faciendum: ut
quod sit uitae summo opere necessarium: quoniam sit illi-
minus plausibile propterea reticemus quum praeser-
tim non trutinam populari: sed doctorum iudicio no-
stra subiiciamus. Tiram Serpentem esse a Vipera di-
uersum Auicenna arabs quinto sui libri de medici-
na uolumine uidetur existimasse. Siquidem in uari-
is Theriaces descriptionibus aliquando trociscos Tiri:

aliquando Trociscos ex Viperis recipi præcepit / ut
plures magni in medicina nominis Medici iuniores
Auicennæ (ut arbitror) auctoritatem secuti / alios esse
trociscos ex Viperis / alios ex Tiro crediderint. Gēti-
lis quoq; eiusdem Auicēnæ expositor Viperā apud
hunc auctorem non Tirum / non unam aliquā spe-
tialem Serpentis naturam : sed pluribus generibus /
seu speciebus communem interpretatur. Hæc enim
sunt Gentilis super Auicennæ librum : quē diximus
uerba : ut apparet : Viperā sūmitur pro communibus
Serpentibus / non pro illis : quæ caput masculi in spe-
cie sua præscindunt : quando coit cum ea / unde filii
faciētes patris uindictā eas scindunt. Nicolus quoq;
Florentinus sermone quarto cap. xviii. de speciebus
Serpentum / et Tiro / ac Vipera scribens / modo unū
modo aliud ait / ut qui non adeo ex sua quantū alio-
rum auctorum : quorum scripta colligit : opinione
loquatur. Nam aliquando Viperam speciem Serpē-
tium cornutorum (ut eius uerbis utar) qui i a gypto
nascuntur insinuat / et allegat Auicennam dicentem
q̄ Dracones interficientes sunt huius generis. Non
multo post ex auctoritate Aristotelis Serpentes ouā-
tes intra se tenētes oua Tiros nominat . Qui quidē
Tiri / ut nos eiusdem Aristotelis testimoniū sumus
probatūri Viperæ sunt : quæ non solum in ægypto /
sed i nostro quoq; solo magno numero reperiunt.

Subiungit idem Nicolus esse tertii ordinis Serpentes
graciles/oblongos Viperas nominatos : et esse illos:
qui proprie inueniuntur apud nos/ quorum aliqui
sunt minoris malitiæ/aliqui maioris/adeo ut sint p
ximi surdis:et inter aspides nominantur . Idem au-
ctor alio loco eiusdem capituli ita scribit. De Viperis
etiã malis reperiuntur apud nos:et ex istis sunt quæ
dam curtæ:et grossæ:dictæ nostro idiomate/ Scor-
zoni/ex quibus uerbis apparet ipsum quoq; sub no-
mine Viperarum plura Serpentium genera compre-
hēdisse:adeo ut Aspides Viperas nominauerit . Nā
Galenus quoq; in libro de Theriaca ad Cæsare ita
scribentem allegat dictū est de Regina ægypti: quæ
interfecit se ipsam impositione manus super Tirū
quæ ipsa hora appositionis mortua est:sed talem ef-
fectum Galenus in libro de Tiriaca ad Pisonem
non de Tiro/uel Viperæ: sed de Aspide altero Ser-
pentis genere testificatur. male autem translationes
(ut unicuiq; inspicere licet)magnis etiam medicinæ
auctoribus dedere aberrandi occasionem.Nam Bar-
tholomæus montagnana medicus suo tempore illu-
stris simili (ut arbitror) occasione in eundem lapsus
est errorem.In quodam enim consilio Galenū alle-
gat libro.xi.de simpl.medicina Tirum Echidnam
nominantem.et hoc quidem recte.Nam per Echid-
nam Galenus Tirū/seu Viperam (ut nos etiã mox
declaraturi

declaraturi sumus) intellexit : quæ uero non postea
subiūgit partim uera sunt : partim falsa : omnino au-
tem si allegationem consideramus : quæ bona tanti ui-
ri uenia dicere liceat falsa. Ita enim idem Montagna
na scribit : et cum bene examinabis eius scilicet Gale-
ni sermones : uidebis quæ est species Tiri quem ibidē
Galenus Marassum uocat : et in rei ueritate est spe-
cies aspidis. In his uerbis duo sunt errata : primum
quod dicit Galenū libro antea allegato uocare Echid-
nam : uel Tirū : alio nomine Marassum nominari.
Nam Galenus Marassos : siue matrassos Serpētes ul-
los non nominauit : sed quosdam homines tantum
Marfos appellatos : qui Romæ Echidnas : seu Vipe-
ras uenabantur : non nulla se inquit interrogasse de
Viperis : quas nō alio nomine quàm Echidnas inibi uo-
cat. Nunc mihi subit in mētem ridere cuiusdam lit-
teratoris ingenium : qui mihi similem errorem per
calumniam obiecit : quæ non alia ductus fuerim cō-
iectura ut Viperas esse Serpētes / uulgo Marassos nū-
cupatos existimare : nisi quia Galenus .xi. de simpli-
ci medicina libro simul de Viperis / ac Marfis illas ue-
nantibus facit mentionem . et quæ ille tribuit populis
nomen : ego ueluti de Marassis Serpentibus dictum
ruditer accepissem : quasi nos ista gentilia nomina in
schola puerorum sedentes nō didicerimus : ne si in cu-
nis uagiētes dixerimus forte nimiū arrogātes uidea-

mur. Alterum est Montagnanæ erratum: quod Echidnam quæ Vipera est/siue Tirus (ut ipse quoque fatetur) ex Aspidum genere facit: quum tamen Galenus in libro de Tiriaca ad Pisonem Echidnas/seu Viperas ab Aspidibus manifeste fecernat. Vbi causam quaerit ob quam Vipera aliis Serpentibus ueluti Basilisco: atque Aspidum generibus/in Theriaces compositiue praferatur, quo etiam in loco rationem affert cur neque ipsa Vipera tota ad Usus medicinae adhibeatur: sed abscisso maxime capite quoniam hoc sit in Vipera precipue perniciosum/ quonia ut perhibetur/ coit: et maris caput ueneris dulcedine allecti hausto femine abrodit. Quæ quidem Galeni uerba etiam illud ostendunt falso existimasse Gentilem non huius naturæ Viperas: sed quasdam alias communes Serpentes in Antidoto Theriaca nominato commisceri. Quidam uero recentiores quorum unus lumē apotheciarum. Alter luminare maius suos super huiusmodi rebus tractatus inscripserunt: hanc de Tiro et Vipera dubitationem non modo non illustrarunt/ sed cimmeriis potius quibusdam tenebris inuoluerunt adeo ut ex eorum uerbis/ quid Tirus sit aut Vipera nihil possumus habere exploratum. sicuti neque ex Simone genuensi: neque auctore pandectarum: quorum tamen professionis intereat ista potius tantum ad uitam momenti quam multa alia curæ minutioris explanari:

Nam Simon genuensis nihil (quod sciam) de Tiro
uel Vipera : pandectarius autem hoc unū docuit/
Tirum esse Serpentis speciem. Auctor quoq; lumi-
narius maioris : qui tam grandis tituli promissione
debit plus medicorum mentes illuminare; uisus est
magis calumniasse. Nam post multa de Tiro ac Vi-
pera ex diuersis auctoribus in medium adducta: tan-
dem ipse subiecit Tiri Serpētis: tres esse species: qua-
rum una uulgarī nomine dicitur Vipera: alia Tirus
alia hydria: in nostris partibus raro boni reperiunt̄.
Immo hodie reperitur Serpens dictus Scurcio : qui
pro Tiro habetur. Sed credo hodie sunt ex homini-
bus qui faciunt Theriacam absq; Tiro. Verum tē-
pore: quo dicti Tiri non inueniebantur: collegium
Medicorum Venetorum ordinauit unā descriptio-
nem trociscorum: qui possunt poni in Tiriaca loco
trociscorum de Tiro: hęc ille uir alioquin simplici-
um medicamentorum / quæ sunt frequenter in usu
bonus expositor: in hoc uero haud quaq̄ probādu-
s q̄ et sibi ipsi: et collegio medicorum Venetorum tā
consumatæ doctrinæ hominum : ut nihil eos unq̄
latuisse/ sit suspicandum/ tātā fecerit Tirorum pe-
nuriā: quorū magna est in Italia abundantia/ atq; utinam non esset. Nā et si aliquis sit huius Serpen-
tis in medicina usus plus tamen est suo ueneno no-
xius: quam remedio salutaris. Nos itaq; ut nostram

ætatem/hac Tírorum inopia liberemus: et illos qui optime student conficere Theriacen / ex Aegypto usque huiuscemodi Serpentes querendi labore leuemus . Quid tandem sit Tirus / aut Vipera / doceamus ; quo quidem iuento iure poterimus gloriari / quoniam ut ex antedictis apparet de hoc animali recentiores medici nihil/nisi obscurum/ incertum / inconstans/ et quandoque fortuito scriptum relinquerunt ; Sed ut his tenebris lucem aliquam afferamus nos uia quadam / atque ordine progrediamur : et primum quid de Tíro scribat Serapio uideamus . hæc sunt huius auctoris de carne Tíri loquentis uerba Galenus . Caro Tiri calefacit / et desiccet / et resoluit fortiter / maxime quando fuerit condita cum oleo / et sale / et anetho / et porris / et aqua in⁴quantitate necessaria/ et ut quidam dicunt uirtus istarum carniū / est uirtus mirabiliter proueniens usque ad cutem corporis: expellens inde superfluitates / quæ sunt in corpore et reliqua / quæ sequuntur/quum hoc in loco Galenus a Serapione citetur uidendum pariter ubi hæc uerba de Tiro Galenus loquatur. Nusq̄ tamē Galenus Tirum nominat/sed tantum Echidnam/de qua eadem uerba libro eius. xi. de simplici medicina leguntur/ quæ a Serapione ex Galeni testimonio scribunt / quæ q̄ de uerba ita apud Galenū i Græco codice habent.

τὰς γούν τῶν ἐχειδνῶν σάρκας βερμαινούσας καὶ
 βερμαινούσας ἐναργῶς ἔστιν εἰδῆν ἀρτυομένας ὡς
 περ ἐγγέλυας ἐλάω καὶ ἄλσιν καὶ ἀνήθω καὶ πράι
 σω καὶ ὕδατι δηλονότι μετὰ τῶν συμμέτρων: ὅτι
 διὲ κατὰ ἱεροσιν διὰ τοῦ δέρματος ἅπαν σῶμα: γινῶ
 ναι σοὶ πάρεστιν. Hoc est si latine non tibi; sed aliis
 Græcam linguam ignorantibus necessarium sit in-
 terpretari. Carnes igitur Viperatum inspicere licet
 efficaciter calefacere atq; exiccare si quemadmodum
 Anguillæ oleo sale: et anetho: et porro condiantur:
 et aqua uidelicet adhibito modo. Quod autem etiã
 per cutem totum corpus expurgent tibi licet cogno-
 scere. Serapio etiam in eodem capite Dioscoridem
 allegat de Tiri carne scribentem: quæ de Echidna
 græcus auctor protulit uerba: quæ ego uitãdæ pro-
 lixitis gratia consulto prætereo liberum unicuiq;
 relinquens ipsa in suo loco pquirere: et facta utriusq;
 auctoris collatione: uerum ne sit quod diximus iu-
 dicare. Recte ergo (ut antea scripsimus) sensit Mon-
 taguana Tirum seu Viperam a Galeno Echidnam
 asserens nominari: nisi quod haud fideliter Marassũ
 etiam apposuit: propter quædam alia uerba quæ eo-
 dem de Echidna seu Vipera capite Galenus subiun-
 git. Sunt autem ista. Eos qui in Roma uenãtur Vi-
 peras: quos uocãt Marfos: iterrogauĩ si quod signũ
 haberent ostendere propter quid Vipera distingue

rentur. Id autem relatiuum quos nō uenatores : sed
 potius Viperas referre Montagnana uisus est existi-
 masse : atq; ideo Echidnas / siue Viperas a Galeno
 Marassos nuncupari. Sed casu potius q̄ ratione: etiā
 errore ducente in ipsam incidit ueritatem. Quæ, n.
 a Galeno Echidnæ: siue Viperæ nominantur : sunt
 ueri Serpētes a nobis Marassi uulgo uocitati : quod
 nos non temere/ aut leui coniectura: sed inexpugna-
 bili argumento conuincimus. Aristoteles libro de
 historia animalium primo de Echidna in hunc mo-
 dum differuit. ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι ὠοτοκοῦσιν ὄφεις
 καὶ δὲ ἔχει δὲνα μόνον ζωοτοκεῖ. Hoc est ut Theodo-
 rus uir græce et latine doctissimus est interpretatus:
 uerum quum cæteræ Serpentes oua pariant. Viperā
 una animal gignit. In tertio quoq; eiusdem libri uo-
 lumie Aristoteles de parru Echidnæ ita scriptitauit.
 Ἔχει δὲ καὶ τὸ τῶν ὄφεων γένος πρόσ τε ταῦτα
 καὶ πρόσ ἄλλα διαφέρει: τὰ μὲν γὰρ ἄλλα γένη
 τῶν ὄφεων ὠοτοκεῖ ἔχισ δὲ ζωοτοκεῖ μόνον ὠοτοκο-
 σασα ἐν αὐτῷ πρώτα: Hoc est/ ut idem Theodo-
 rus transtulit. Serpētes etiam tam ab his supradictis
 q̄ a se differre apertū est. Viperā animal edit/ postq̄
 intra se oua peperit: quum cætera Serpentium gene-
 ra omnia oua edant in lucem. Quam etiam senten-
 tiam uerba illa Aristotelis ex arabica translatione a
 Nicolo supra allegata de Tiris itra se tenētibus oua

idest non parientibus extra oua/ sicuti cæteræ Serpētes sed animalia quāuis barbare/ac satis obscure uideantur innuere. Vbicunq; enim græci auctores/siue medici/siue Philosophi Echidnam habent: translationes Arabicæ Tirim supponunt: q̄ multis exemplis possem demonstrare: nisi fugerem prolixitatis fastidium. Viperam uero idem latinis significare: quod græcis Echidna æque superfluū est multarum trāslationum testimonio probare. quum ipsa latini uocabuli etymologia idem luce clarius manifestat. Nā Vipera apud nos inde nomē fortita est: q̄ ui parit. Echidnæ autem partum esse uiolētum eidemq; bestia perniciosum præter multos alios auctores probatissimos. Nicāder quoq; in suis Theriacis docuit cuius auctoris super eadem re uersus a nobis in linguam latinam trāslatos libro de Plinii/atq; aliorum medicorum erroribus in scripto inseruimus. Quare nihil aliud superesse uidetur: nisi ut Viperā esse Serpentem/uulgo Marassum/uel Scurcionem uocitatū ultimo loco demonstremus: quāuis et hoc ipsum sit iam magna ex parte probatum: his præsertim: qui Marassorum naturam perfectam antea habuerunt. Quorum Marassorum fœminæ: ut sensui constat: non oua ut cæteræ Serpentes: sed animal pariunt: atq; etiam ui. Visæ sunt enim sãpissime ex ramo arboris alto pendentibus disrupto utero Marassulos edere

in lucem. Sit tamen aliquis: qui differre Marassum a
Vipera obstinate contendat: nō ne hīc pertinax ad
uersarius/ Aristotelem/ totq; alios grauissimos medi
cos: atq; Philosophos/ qui idem cum Aristotele de
Vipera prodiderunt. Quiq; hanc pariendi animal
proprietas soli inter Serpentes Viperæ tribuerūt
aperte mentiri faciet? Tunc nō sola Vipera: sed alia
quoq; Serpentum species: puta Marassus: animal pa
riet: quare si nefas est Aristoteli/ a cuius inuētis neq;
natura ipsa discrepat: totq; aliis summis uiris natu
ræ interpretibus mendacium obicere: possumus ita
colligere si Marassi sunt genus Serpentium diuersū
a Viperis: non sola Vipera inter Serpētes animal pa
rit. Sed sola Vipera ex omnium Serpentium genere
auctore Aristotele animal parit. Non igitur Maraf
si sunt genus Serpentium diuersum a Viperis: hæc
quidem sufficere arbitror eruditis/ ad eius rei: quam
præcipue probare intendebamus: demonstrationē
Tirum scilicet Viperam / Marassum seu Scurcionē
eandem esse Serpētis speciē diuersis nominibus nun
cupatam. hancq; unicam apud Andromachū/ Gale
nū et reliquos medicos uetustissimos: qui de The
riaca scripserunt/ in eiusdem Antidoti composi
tione maxime comendari/ quare neq; ex Aegypto Ti
rus tanq̄ nostro orbi ignotus Serpens est mutuan
dus/ neq; alii Trocisci/ qui uicē Trociscorū de Tiro

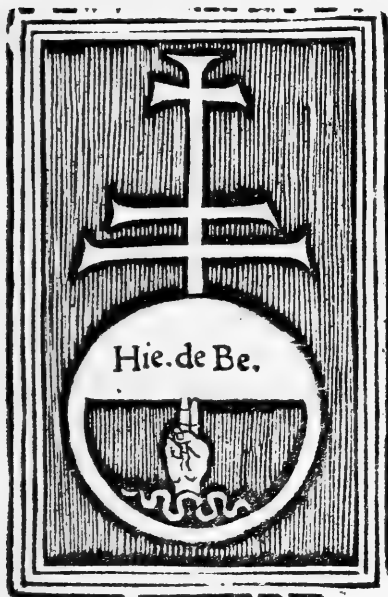
e. solutio

suppleant excogitandi. Sed hæc doctis: ut diximus: fatis reliquum est: ut etiã multitudinis iudicio fatifaciamus. Neq; n. spero defuturos uersutos homines ut pleriq; sũt nostra tempestate artẽ medicinæ plus æstu q̃ doctrina tractantes: qui ita aures imperitorũ ludificabunt. Cautè hanc omnes ueneficam Leoniceni medicinam, Marassium Serpentem horrendũ pestiferum/exitialem ipso pene nomine formidandum Theriacæ pro Tiro seu Vipera commisceri iubentis: Theriacæ inq̃ Antidoto contra Serpentium ictus/atq; omnia uenena a ueteribus institutæ: quid enim hoc aliud est nisi homines nouis remediis atq; a communi usu abhorrentibus exitialiter iugulare? et longa ueneni pericula fugientibus ultro uenena porrigere? Vide quanta sit malignis hominibus apq; imprudentes calumniandi facultas. Sed hanc quamuis friuolam tamen fatis persuasibilem obiectionem Galenus noster docta respõsione anticipauit docēs in suis de Theriaca tractatibus/uenenum ueneni eẽ remedium. Quod etiam multi alii insignes medici/ quibus Plinius potest annumerari: pariter docuerũt contra omnium Serpentium quamuis insanabilis ictus earũdem Serpentiũ exta imposita auxiliari tradentes: hydram nulli Serpentium ueneno inferiorẽ iecur seruatum percussis ab his opem ferre. Scorpionem tritum stellionum ueneno aduersari; eundem

Scorpionem et suæ plagæ impositum : et etiã assum-
intus assumptum contra se remedium esse : Viperæ
carnes non modo illos: quos ipsa momorderit sana-
re: sed et eos qui aliquando Viperæ iecur coctū hau-
serint nunquã feriri a Serpentibus promittentes. Sed iã
plura mi compater: quã tu forte a me quem nosti esse
occupatissimum exigebas. Ego tamen qui sciebam
mi paradoxa scribere: coactus sum sicuti alienas opi-
niones longo sermone destruere. Ita propriam sen-
tentiam proluxa oratione confirmare. Quæ si forte
ab illis non probabitur: qui malūt didicisse: quã disce-
re: hortaberis homines alioquin sua etiam sponte ar-
gumentosos: ut nostra scripta non cauillis: sed ratio-
nibus contentur refellere: et nobis dent nostros erro-
res/uel diluendi: uel saltem corrigendi occasionem.
Parati enim sumus quæ nos male sensisse demon-
strauerint: sicut Philosophos decet retractare.

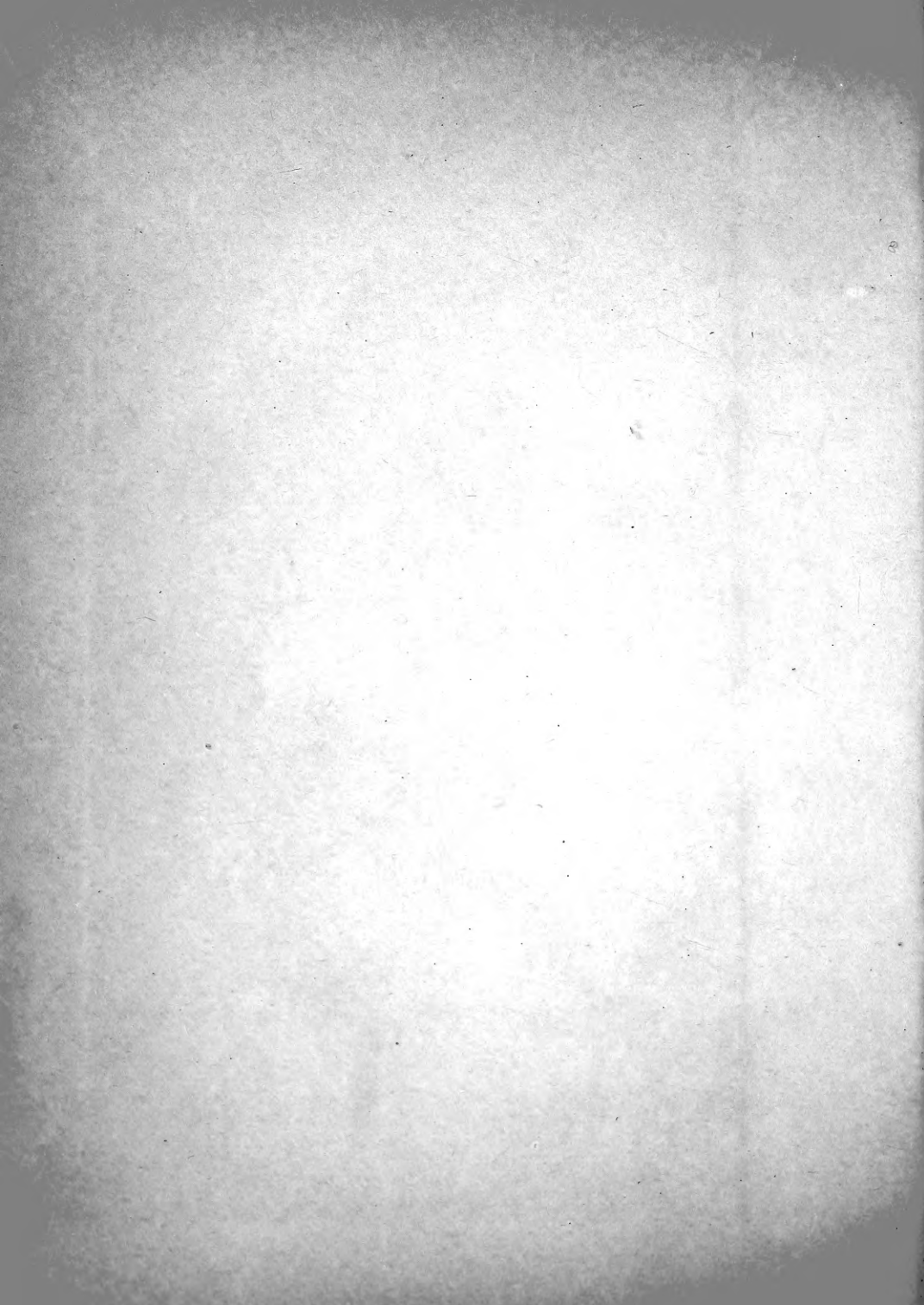
F I N I S .

CImpressum Bononiae per Ioannem Antonium
iuniorem de Benedictis . Anno Domini
M.D.XVIII. Die. xxv. Nouēb.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1950

8447

